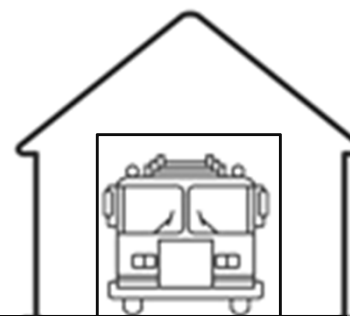
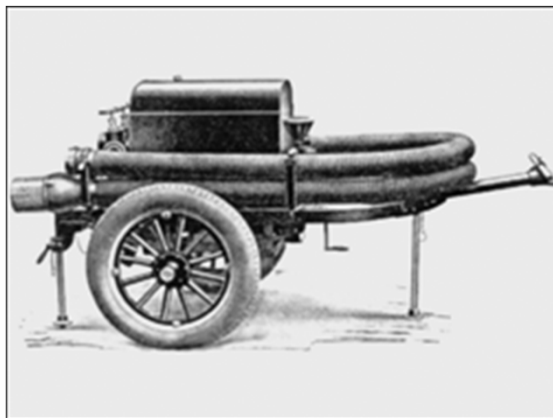

Brandberedskap och bränder på Dalarö 1600-talet - Nutid

SC290
Sammanställt
2023

Brandberedskap redan under 1600-talet.

Brandvakt i storstäderna under 1600-talet var ett yrke i större städer som ofta innebar att nattetid hålla ordning och sköta brandbevakningen.

1636 Sjötullen flyttar till Dalarö, tullkammare inrättas – vilket är det år då Dalarö anges som samhälle.

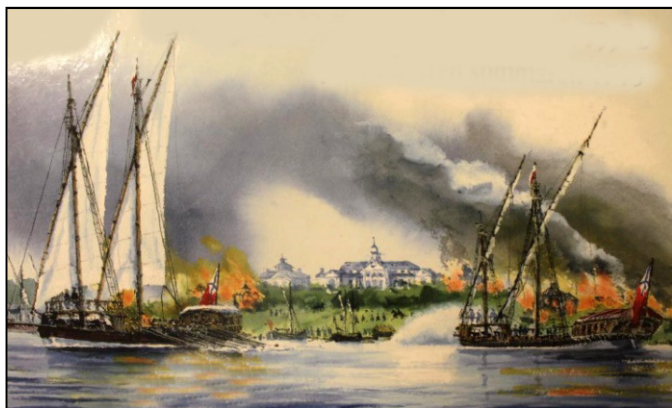

Den brandsläckningsutrustning som fanns att tillgå i slutet av 1600-talet var mycket enkel.

Äldre brandredskap: Här syns en svabel (svabb), hink tillverkad av träförstärkt läder, med handtag av rep och en brandspruta.

Ryska galärflottan bränner 1719 de flesta husen, på Dalarö, som ligger kustnära, Dalarö kyrka och Sandemar skonas. Smådalarö Krog som låg på Krogholmen (nu Rosenön) brändes också ner av ryssarna.

Den ryska galärflottan brände och skövlade den svenska kusten och skärgården från Gävle till Norrköping. Avsikten med terrorattacken var att tvinga den svenska regeringen till en fredsuppgörelse. Fredagen den 10 juli 1719 klockan nio på kvällen började den stora ryska galärflottan sin överfart mot den svenska kusten under ledning av överbefälhavaren amiral Apraxin. Fram genom dimman ros 132 galärer och över 100 skärbåtar med 26 000 man ombord.

Många skärgårdsbor gömde sig i skogen medan ryssarna satte eld på deras gårdar.

»Byn brinner«, målning från 1862 av Franciszek Kostrzewski.
Nationalmuseet i Warszawa.

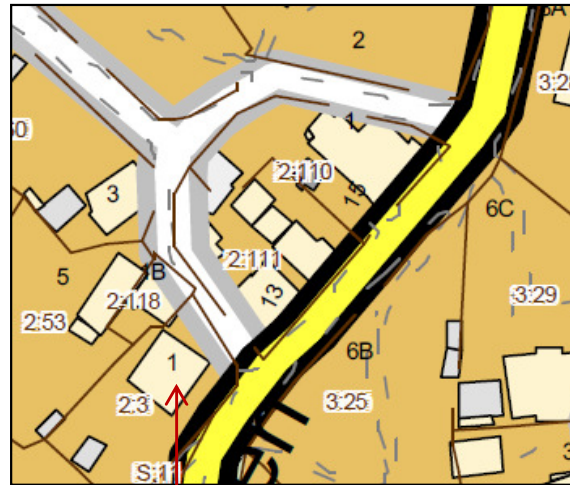
Första kända brandförsäkringen 1796.

Huvudbyggnad i kvarteret Kättingen står på 1796 års karta upptagen som posthus, nuvarande Dalarö 2:3. Byggnaden är den enda på Dalarö, som har bevarad brandförsäkringshandling från "Allmänna brandförsäkringsverket för byggnader på landet".

Denna försäkringshandling ger en noggrann beskrivning av byggnaden.

Karta 1796.

Karta 2009.

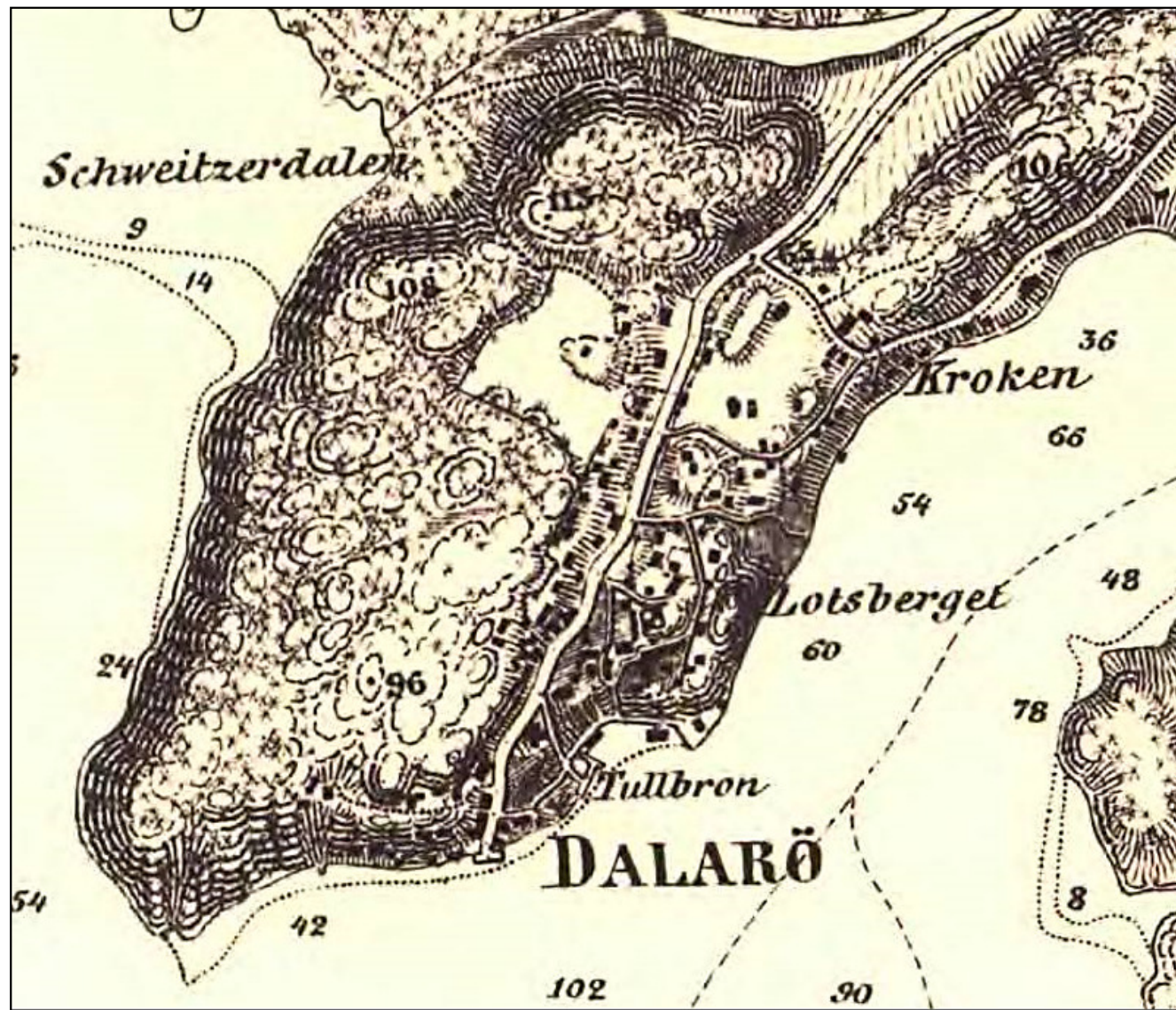
Dvärgbacken nr 1.

Text ur Eva Rosanders Kulturhistoriska Bebyggelseutredning 1968.

1800-talet.

Bebyggelsen på Dalarö blev under andra hälften av 1800-talet ännu mer hopträngd, vilket medförde stor brandfara. I bifogade brandförsäkring nedsätts försäkringen till halva beloppet på grund av brandfaran. Av samma orsak fick man på Dalarö en tid ej ta försäkringar i länets brandstodsbolag.

Bebyggelsen på Dalarö blev under andra hälften av 1800-talet ännu mer hopträngd, vilket medförde stor brandfara. I brandförsäkring nedsätts försäkringen till halva beloppet på grund av brandfaran. Brandstadgar upprättas för Dalarö 1874.

Karta från 1868.

Artikel från tidningen Svenska Familj-Journalen 1890.

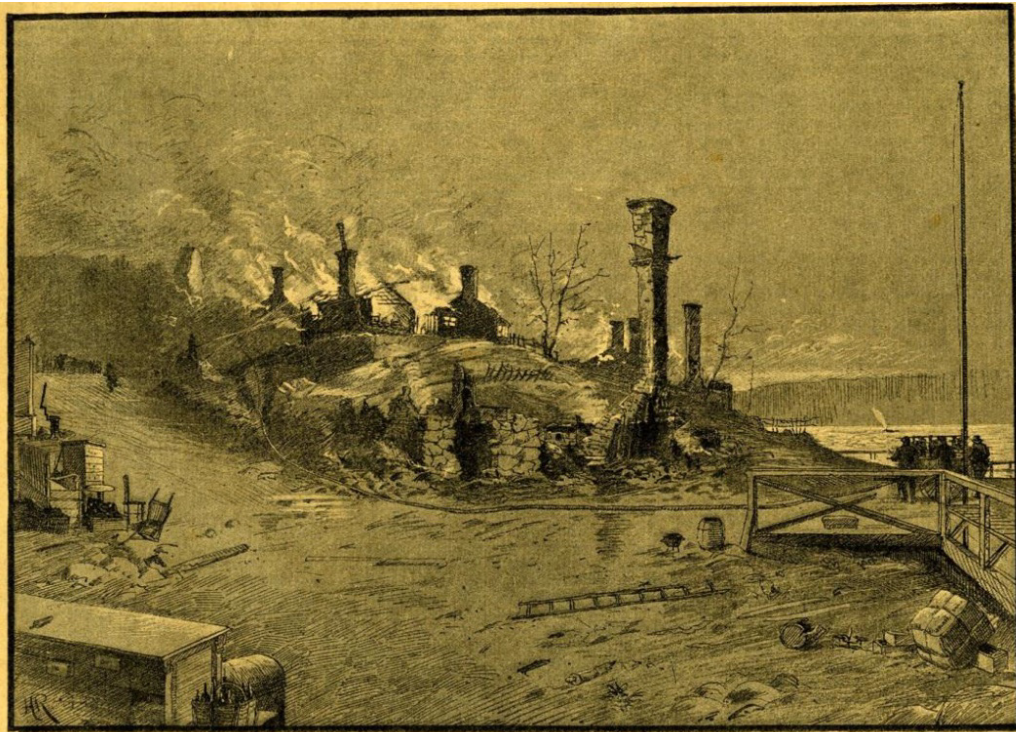
Föga kunde vi då ana, att platsen inom kort skulle tilldraga sig en så sorglig uppmärksamhet som nu skett, då tisdagen den 30 sistl. september en god del af byggnaderna på de för stockholmarna så kära sommarstället blefvo lågornas rof. Den dagen rasade en häftig storm, hvilket gjorde det ytterst sannolikt att en våldeld icke skulle kunna begränsas inom måttligt omfång. Då underrättelsen om branden nådde Stockholm, vågade man icke heller hysa stora förhoppningar att något skulle kunna räddas, hvarför det är så mycket berömvärdare att olyckan kunde inskränkas till endast ett tiotal byggnader. Emellertid beordrade vi genast efter erhållen underrättelse om eldens utbrott en tecknare till platsen och kunde således här erbjuda våra läsare ett par bilder, från olika sidor tagna, af olycksstället, så väl under som efter eldsvådan.

Bilderna till artikeln finns på näst sida.

Detta är inte en kopia av
Familj-Journalen 1890.

**Originalteckningar av
Henrik (Henry) Reuterdahl
(1870-1925) i Svenska Familj –Journalen/Svea nr. 42,
från 18 oktober 1890.**

**Vy från Hotellbryggan och Odinsvägen över
brandområdet bort mot Tullbryggan. I förgrunden
t.v. syns möbler och del av inredningen från
Hultmans hotell.**

**Vy över brandområdet sett från Tullbacken i
bakgrunden skymtas den stora villan Nordamerika
uppkallad efter byggherren Lars Gustav Johansson
(1842-1902) som i sin ungdom bodde i Amerika.**

Från Dalarö under och efter branden. Originalteckningar för Svea af H. R.

Tidningscitat: DN 1 oktober Stor eldsvåda å Dalarö. 1890 12 gårdar nedbrunna.

I går f.m. vid 11-tiden telefonerades från Dalarö att eld utbrutit i Dalarö hotell, som inom kort var jemnadt med marken. Efterhand inlupo underrättelser att elden gripit vidare omkring sig, och den orkanlika vestsydvesten som rasade var egnad att ingifva allvarliga farhågor för det ganska tätt bebyggda lilla samhället.

När Dagens Nyheters referent, som genast utreste till platsen för den hemska eldolyckan, anlände dit hade elden, lifligt understödd af den rasande stormen, redan fullbordat sitt förstörelseverk och 12 gårdar, boningshus och magasinbyggnader, lågo redan i ruiner, bland vilka eldtungorna ännu lekte sin hotande lek.

Elden började, som nämndt är, vid 11-tiden i hotellet, som inom få minuter stod i full låga. Ehuru hotellet ligger temligen isolerad hade snart det väldiga gnistregnet för det härjade elementet öfver vägen och inom otroligt kort tid var hela området mellan ångbåtsbryggan och Tullbron ett enda eldhaf. Det såg i detta ögonblick således olycksbådande ut för den lilla täcka villastaden. Om den rasande vinden droge sig än så lite in mot land vore hela byn oblidkeligt prisgifven åt den härjande elden.

Emellertid har från alla håll manskap skyndat till för att upptaga kampen mot det härjande elementet. Män, kvinnor och barn arbetade med förtviflans kraft för att om hem och härd. En spruta finnes på platsen och en mindre kommer snart till hjälp från Sandemar. Från lilla Dalarö kommer äfen folk och hästar de arbetande till hjälp. Resurserna är äro ej stora i förhållande till olyckans omfattning, men man lyckas ändå efter ihärdigt arbete att begränsa inom det ofvannämnda området. Gnistor hade fastnat i den gamla klockstapelns tak, som genast började brinna, och det såg hotande ut äfven den lilla träkyrkan bredvid. Man lyckades dock släcka elden i klockstapeln och kyrkan var räddad.

Vid ½5—tiden, då, som namdt är, vår referent anlände till platsen, syntes elden åter vilja friska upp. De arbetande vore uttröttade och ehuru de ännu med rök och blåst blodsprängda ögon sökte göra elden makten stridig märktes det dock att arbetet blef mattare i samma mån elden blef hotande. Då anlände vid ½6—tiden två bogserbåtar med förstärkning. Det var försäkringsbolagen Svea och Fenix som med fem präktiga sprutor från Ludvigsberg i grefvens tid kommo de nödstälda till hjälp. Brandplatsen omgafs med sprutor och först nu kunde man med skäl anse elden fullt begränsad och faran öfverstånden.

Bland det nedbrunna gårdarne, af hvilka de flesta lära vara försäkrade i Fenix och Skandia märkas utom värdshuset, vaktmästaren Rymans, handlanden Olssons, Spegelska huset, fröknarna Östermans två hus, arbetskarlen Bengtssons hus, den lilla lotsstugan m.fl. Äfven en del av Tullbron brann upp och skulle helt säkert i sin helhet blifvit lågornas rof om man ej huggit sönder den samma, hvarigenom lågorna hejdades. Samtliga de nedbrunna husen, med undantag af ett af fröknarna Östermans, voro jemte lösöre, brandförsäkrade. Hotellet var försäkradt för 15.000 kr, och lösöret för 10.000 kr. En mängd husgeråd m. m. räddades.

1890 bildades municipalsamhället Dalarö av de centrala tätortsdelarna.

Samhället fick sköta de angelägenheter som angavs i lag om stadsbestämmelserna. Styrelsen hade bl.a. till uppgift att organisera brandsynen och se till att ortens kakelugnar och spisar fungerade, organisera ett brandförsvar samt utse personer som skulle hålla brandvakar vid sjön öppna.

Stadsplanen redovisas på karta upprättad 1893-1894, kartan används även vid tomt- och gatureglering. En ny Brandordning fastställdes 1895 av dåtidens Länsstyrelse, kallad Landskansliet

Karta upprättad 1893-1894, använd vid gatureglering 1897-1898.

På Dalarö sköttes brandvaktssysslan först av jourhavande lots- och i vissa fall av tullpersonal och senare av anlitad brandvakt.

En ordningsnämnd tillsattes 1890, vilken lydde under Municipalnämnden, för att styra upp att brandvaktssysslan fungerade.

Ersättningen för en brandvakt som skedde från 22.30 till 04.30 ersattes med 1,50 kr / natt. Vilket motsavara ca 90 kr år 2023.

Det behövdes ordentlig klädsel kalla nätter. Så här kunde en brandvakt vara utrustad.

Från 1895 var alla arbetsföra män skyldiga att tjänstgöra vid brand.

I Brandordning som fastställdes 1895 av Landskansliet (numera Länsstyrelsen) står det:

"Uti brandkåren har hvar och en af områdets arbetsföra manliga invånare från 18 till 60 års ålder skyldighet att tjenstgöra och böra af öfriga invånare, som därtill äro oförhindrade, såväl män som qvinnor vid eldsvåda biträda med vattenlangning, der det är behöfligt."

I denna brandordning fastställdes också att ägaren till varje bebyggd tomt skall hålla en ständigt vattenfylld brandspruta i gott stånd och lätt tillgänglig, en brandhake, en stark stege som räcker till taket samt tvenne vattenhinkar. Allt uppmärkt med ägarens namn eller gårdens nummer.

Brandvärnet på Dalarö 1895.

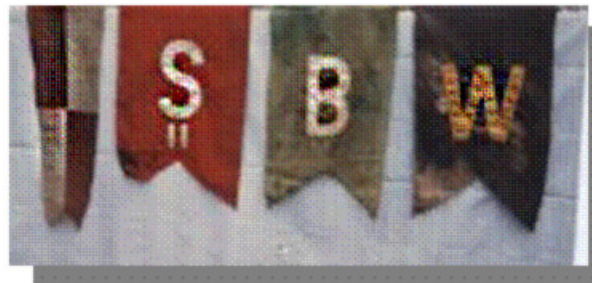
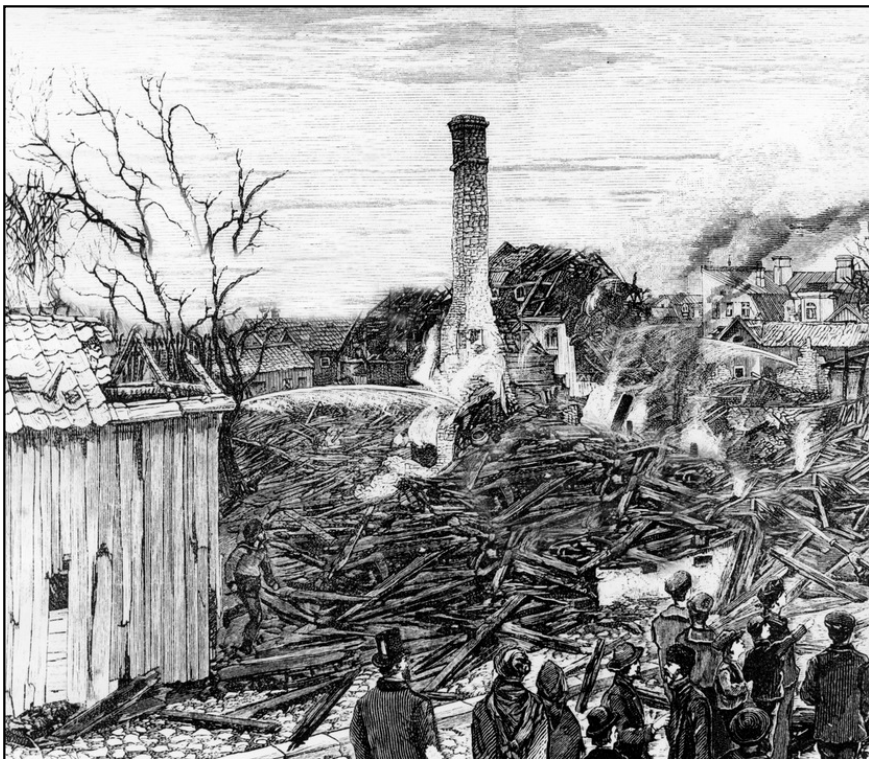
1895 bestod den på tjänsteplikt grundade brandkåren i Dalarö av en brandchef, en vice brandchef, dess adjutant samt standarförare. Han fick bära befälstecknet som var en långsmal fana fyrdelad i rött och vitt.

Två släckningsavdelningar om fyra man. Dessa bar rött standar med respektive beteckningar S.I och S.II i vitt.

En bärnings- och rivningsavdelning bestående av förman, ordningsman och nödigt arbetsmanskap. Dessa bar ett grönt standar med vitt B.

Vakt- och reservavdelningen med förman, ordningsman och alla som ej till annan avdelning blivit indelade. Standaret var gult med ett blått R.

Vattenhämtningsavdelning om förman och tre ordningsmän att organisera vattenhämtningen. Deras standar var blått med ett gult W. Varje avdelning hade ett eget standar, utmärkelsetecken, som bars vid bränder och övningar så att släckningsledaren snabbt kunde urskilja de olika grupperna, samt gav de tjänstgörande ett tjänstemannaskydd. Dessa flaggor finns fortfarande i förvar hos Dalarö brandvärn.

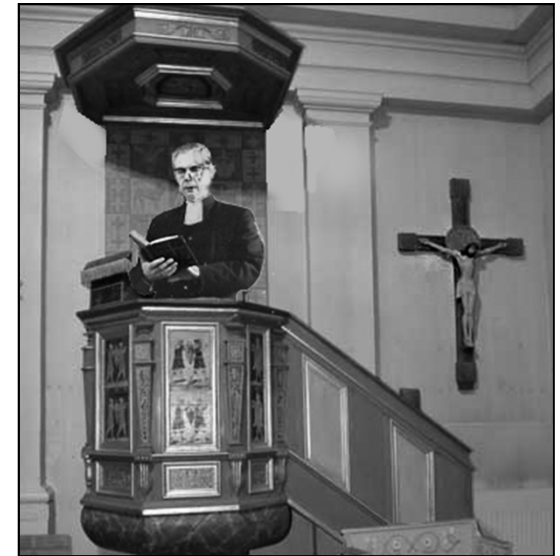

1895

Övningar skulle hållas minst en gång årligen. Kallelse till dessa övningar sattes upp på kommunens anslagstavlor samt upplästes från predikstolen i kyrkan de två söndagarna närmast före övningen.

Det kunde ibland bli allvarliga stämningar i ordningsnämnden som i ett möte den 15 februari 1921 då det föredrogs en lista över personer som inte infunnit sig till en brandövning. Eftersom dessa inte kunde ange giltiga skäl till att de uteblivit, beslöts att ingiva anmälan till allmän åklagare.

En hvar, som eldsvåda eller tecken dertill varsnar, bör genast derom underrätta invånarna i det hotade huset och grannskapet samt ombestyras, att klämtning med enkelslag i klockstapeln begynner och att brandchefen underrättas, äfvensom att genom rop 'ELDEN ÄR LÖS' och klappning på dörrar och fönster göra faran kunnig för områdets öfriga invånare."

1897 köpte Municipalnämnden på Dalarö in ett väktarur, vars nycklar placerades ut på fem högt belägna punkter i byn. Dessa var Lotsberget, Jungfruberget, Torget, Baldersvägen 49 och Dalarö udd.

Med en vridning på nyckeln gjordes ett litet hål i en remsa som var graderad i tidsenheter och sakta rullade fram inuti klockan. De små hålen som nycklarna åstadkom hade olika tvärpositioner på remsan beroende på vilken nyckel som användes. Därmed kunde man kontrollera att väktaren besökt alla de platser som han var ålagd.

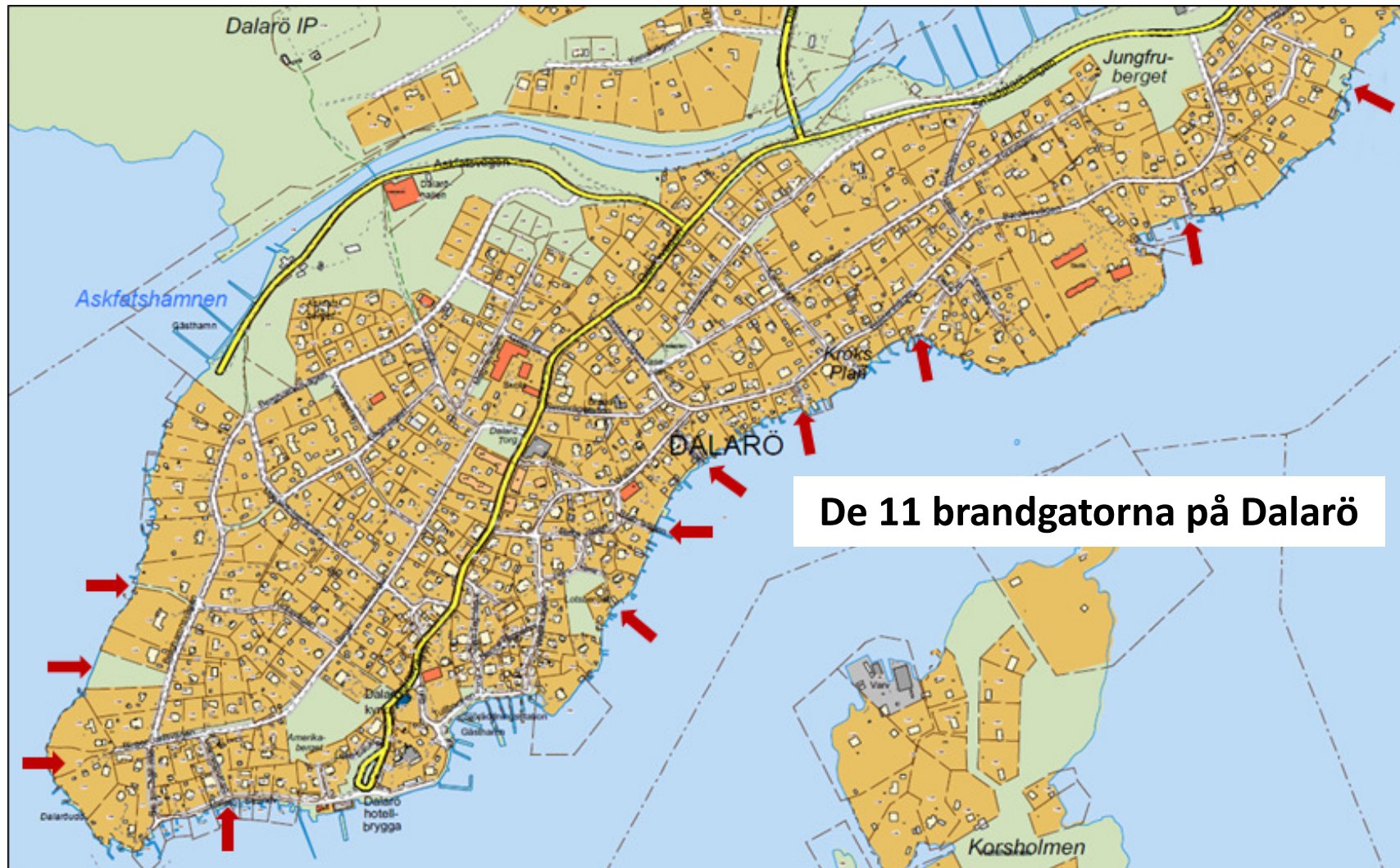
Väktaruret och en del väktarprotokoll med remsor finns fortfarande i förvar hos Dalarö brandvärn.

Kanske såg väktaruret ut så här från 1927.

**Den första stadsplanen över Dalarö fastställs i konseljen 1899.
Där bestämdes även om anläggning av brandgator till sjön.**

Efter den stora branden på Dalarö 1890 förstod man att någon typ av bebyggelsereglering behövdes. Man beslöt att upprätta en stadsplan som reglerade minsta avstånd mellan husen och till tomtgräns så elden skulle få svårare att sprida sig. Vidare beslöts om brandgator ner till sjön. Därmed skulle dåtidens langarkedjor få bekvämare tillgång till vatten.

Vid sekelskiftet 1900 fanns en kombinerad likvagnsbod och spruthus på Wasaplan.

I spruthusdelen fanns förråd av hinkar, verktyg, redskap, slangar och en handdriven spruta. Den nyinköpta sprutvagnen anspändes med "de vid larm närmast förfintliga hästarna".

"Hvar och en af områdets invånare, som har till körning använd häst, är skyldig att dermed vid eldsvåda framköra vatten och medhjelpa vid bergande effekters undanskaffande, samt att dervid rätta sig efter brandchefens föreskrifter".

Det kanske inte var så svårt att rekrytera hästar till detta med tanke på vad Brandordningen också stadgar:

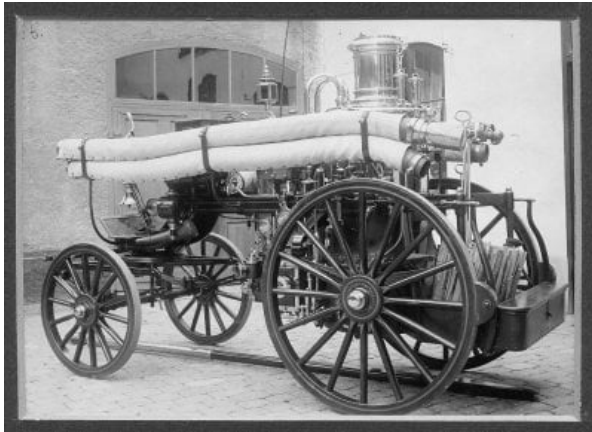
"Till den vattenkörare, som vid eldsvåda till brandstället först framkommer med vatten, eger Ordningsnämnden på brandchefens förslag utdela en belöning af fem kronor och till den dernäst två kronor".

Likvagnsboden och spruthuset finns inte inritat på karta från 1911.

1899 Förslag om inköp av ångspruta.

Vid ett möte med municipalstämman den 30 oktober 1899 begärde Ordningsnämnden att stämman skulle besluta om avbetalning på 1050 kronor för inköp av en ångspruta till en totalkostnad av 5600 kronor. Eftersom samhället inte fick någon nedsättning i brandförsäkringspremien beslöt man att uppskjuta frågan till nästa sammanträde. Men nästa möte var av samma uppfattning och beslöt att frågan skulle uppskjutas på nytt. Ordningsnämnden fick istället i uppdrag att tillsammans med brandchef Axel Elg utreda frågan och komma med förslag till frågans lösning. Axel Elg avflyttade dock från orten och den 14 januari 1901 utsågs handlare C. F. Blomqvist till ny brandchef. Han föreslog ånyo, enligt stämmoprotokoll den 31 oktober samma år, att en ångspruta skulle inköpas. Förslaget hade samma otur som tidigare och blev avslaget.

Hur den nya ångsprutan och den gamla med handkraft såg ut vet vi inte.

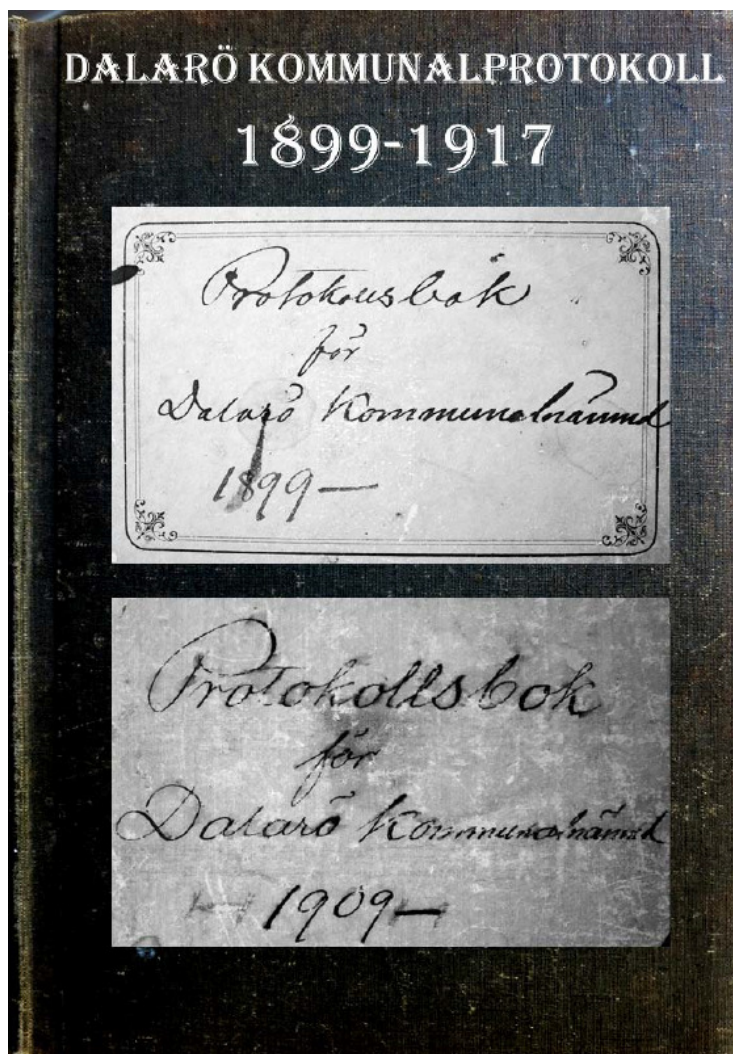

DN 1899-11-02.

— I måndags var i **Dalarö** allmän sammankomst med municipalsamhället, hvarvid först behandlades åtskilliga ekonomiska frågor. Till nästa municipalstämma beslöts att uppskjuta frågan om anskaffande af en ångspruta. Ordningsnämnden upplöstes, och därefter valdes till ordförande i municipalstämman notarien Ax. Elg och till vice ordförande handlanden O. Hedengren. Till ledamöter i municipalnämnden valdes notarien Elg, ordförande, nämndeman Sjögren, åkare Svensson och byggmästare Söderlund; suppleanter blefvo pastor Zetterqvist, lotsen Engel och handlanden P. Hedengren.

Utdrag ur Dalarö kommunalprotokoll 1911-07-20, §5.

Från Aktiebolaget Fredr. Wagner hade inkommit en skrifvelse, med förfrågan om ej Dalarö kommun voro spekulanter på en motorspruta för brandväsendet, då de nu hade en ny modell, som var både lättare, billigare och bättre än den kommunen förut hade till prof. Nämndens åsigt var att i synnerhet på sommaren då vattenbrist är rådande, en motorspruta borde (anskaffas) finnas och att kommunen borde anskaffa en sådan som vore lämplig för vår backiga terräng och beslöt att framlägga frågan på en blifvande kommunalstämma.

Några andra utdrag ur protokollen:

Till brandväsendet enl. Ordningsnämndens förslag 1050 kr.

Brandförsäkringsavgift för fattighuset 8 kr.

Utgift för spruta och spruthus 6 kr.

Beslöts anskaffning af brandstege till fattighuset.

Brandväsendet. Anslag för nyanskaffningar 100 kr.

Brandsyn och sprutans skötsel 30 kr.

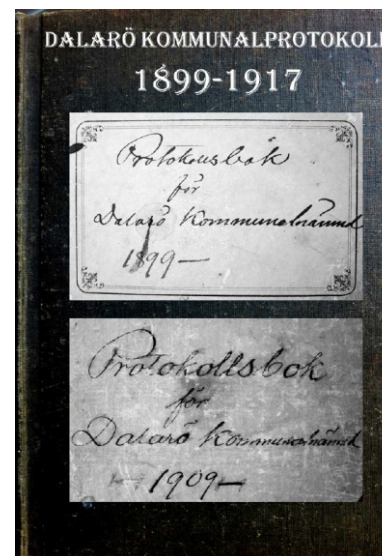
Sundhetssyn verkställes. Lotsförman Engel utsågs att tillsammans med extra polismannen på plats samt en ledamot i Ordningsnämnden efterse efterlefnaden af gällande föreskrifter i helsovårdshänseende. Ersättning härför liksom för brandsyn, dock ej för extra polisman, som åtnjuter serskild lön.

Nämnden beslöt brandförsäkra det af Amalia Karlsson till kommunen testamenterade huset (Stentorp) för 1.500 kronor. (Se nästa sida)

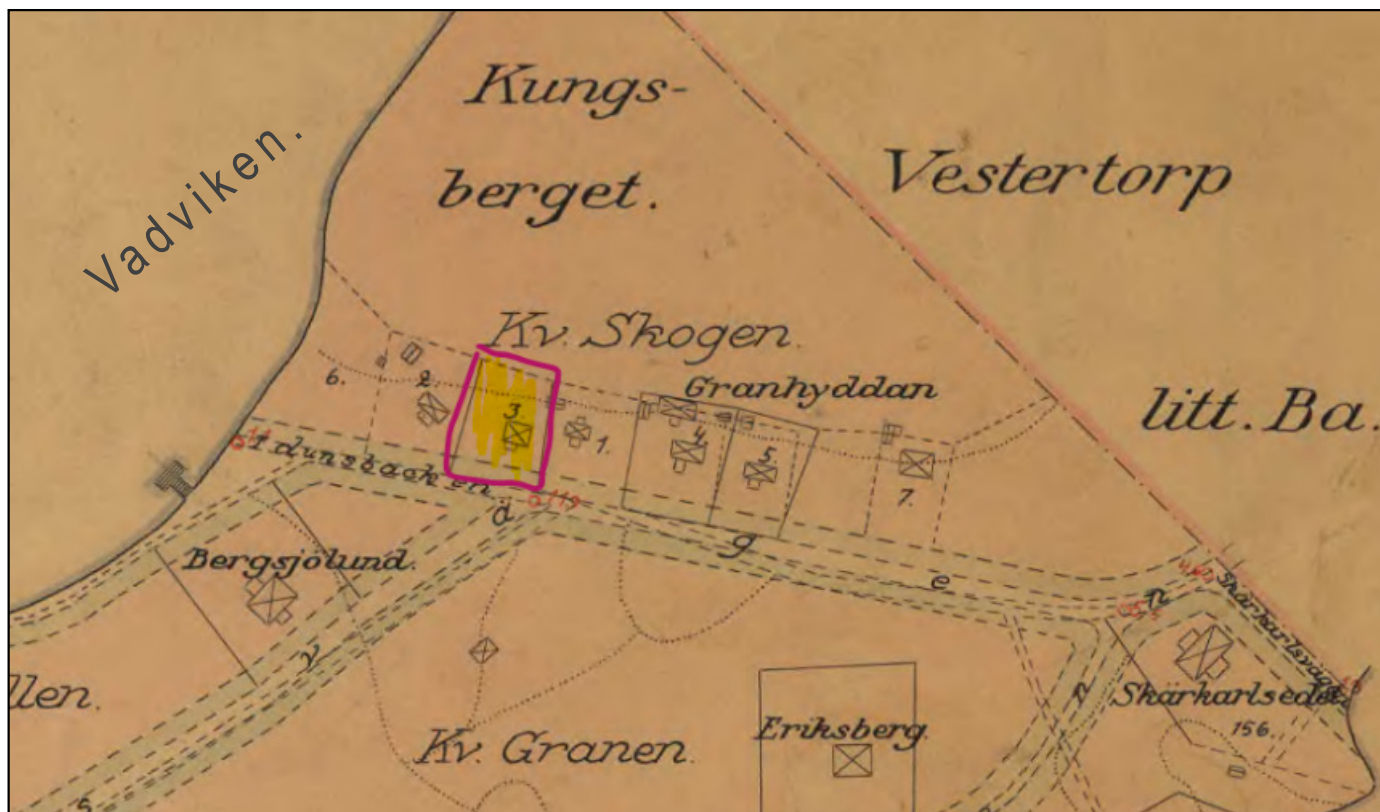
Brandförsäkring av huset Stentorp som enligt beslut finns noterat i Dalarö Kommunalprotokoll §3 år 1913.

Nämnden beslöt brandförsäkra det af Amalia Karlsson till kommunen testamenterade huset (Stentorp) för 1.500 kronor.

Stentorp och Amalia Karlsson finns noterade som händelser på många ställen i kommunalprotokollen.

Amalia Karlsson bodde på Smådalarövägen 9. Där Ingrid's kapell låg.

§1 år 1913.

Som änkan Amalia Karlsson till kommunen testamenterat sin egendom kvarteret Skogen i Dalarö mot villkor, att kommunen till nedanskrifne dag ikläder sig hennes skulder och till hennes död gifver henne vård och underhåll, beslöt nämnden, dels (att) med tacksamhet mottaga ifrågavarande gåfva, dels utbetala till hennes underhåll 15 kr. jämte vedbrand och till hennes vårdarinna, änkan Österberg, 6 kr, allt pr månad.

1921 införskaffades en motordriven pump.

Det var en med parhästar förspänd fyrhjulig vagn med en motordriven pump på cirka 500 minutliter. Pumpen drevs av en 10 hästkrafters Pentamotor (M10) med snarkventiler. Vagnen var dessutom försedd med kuskbock, längsgående sidobänkar, stor slangrulle bak och larmklocka.

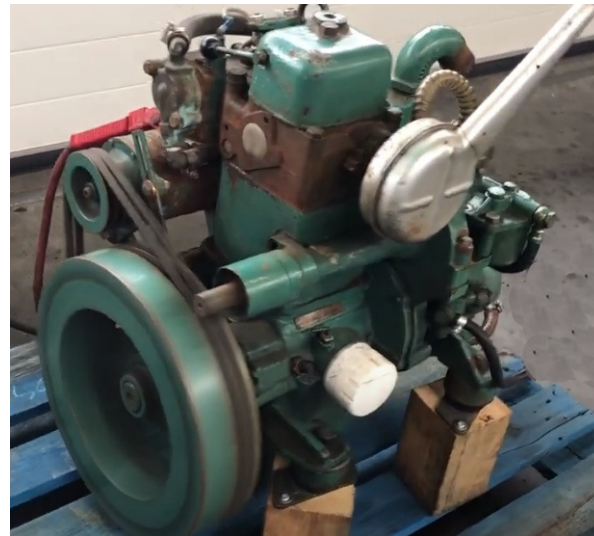

Bild på Dalarös hästdragna motorsprutan saknas.
Volvo Penta MD1B 10 PK.

1922 avsattes hela 2 000 kronor för byggande av väg och brandbrygga av sten för den införskaffade sprutan. Detta tog så hårt på ekonomin att man år 1924 bara hade råd att utföra brandsyn, för att hålla kostnaderna för brandväsendet nere. Vid denna tid var den vanliga årliga utgiften för brandväsendet 350 kronor.

I början av 1930-talet skänkte Generalkonsul Erik Åkerlund på Lyngsåsa två motordrivna brandsprutor som kunde bäras av endast två man och transporteras av de allt vanligare automobilerna. Det blev omedelbart mycket lättare att komma ner med sprutan till sjön, även på svåra ställen dit den hästdragna sprutvagnen aldrig kunde ta sig.

1949 hade Dalarö brandkår två Albinsprutor på vardera 800 minutliter samt två Tryggsprutor på vardera 400 minutliter.

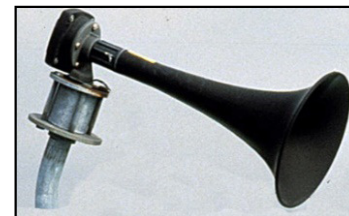

Albin Motorspruta A33 Motor: Albin 4-cylindrig sidventil
Drag: 60 mm kula Kapacitet: 800 l/min

Detta är inte en Tryggspruta men en liknade typ av brandspruta.

1949 installerades en utomhustyfon för brandlarm på brandstationen.

Storforsare grundade Henrikssons Brandredskap.

Carl Henriksson (1859-1934) föddes på Ängtorp Bjurbäcken i dåvarande Lungsunds församling. Han vandrade i unga år till Stockholm och fick arbete som lärling i en verkstad som tillverkade brandsprutor. I kyrkböckerna står att han flyttade i februari 1877. Han kallades då för arbetskarl. I mantalslängderna från Stockholm benämns han 1880 som järnarbetare och 1900 som verkmästare. Carls far Henrik Petersson var byggmästare vid Storfors Bruk. Modern hette Lisa Johansdotter.

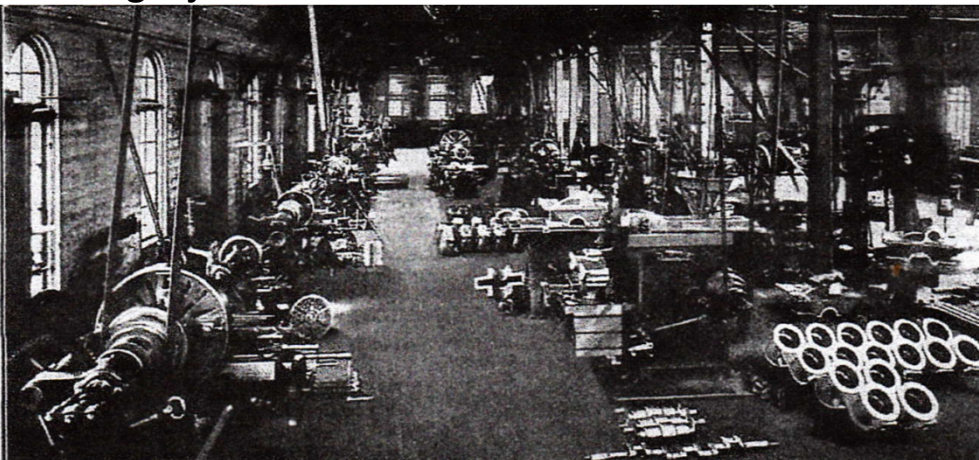

Carl Henriksson vid 70 års ålder

Han blev lärling hos John Holmgren som 1859 hade övertagit Victor Sjöbergs verkstad som gjort sprutor sedan 1828. Båda företagen var stora inom området och deras sprutor finns i Värmlands Brandhistoriska Klubbs samlingar. 1885 startade Carl en egen verkstad "Henrikssons Brandredskap" (kallat Hebra) och började med att tillverka mindre brandsprutor. Firman växte snabbt och tillverkade efter hand större brandsprutor och redskapsvagnar. Dessutom hade de ett eget metallgjuteri. 1900 köpte Carl John Holmgrens sprut- och brandredskapstillverkning med ritningar, modeller och maskiner.

1910 började man tillverka motorsprutor. Företaget gjorde också de kemiska eldsläckningsapparaterna Rapid och Pumprapid. 1916 byggde man en ny fabrik med ca 100 anställda. Tillverkningen omfattade även marinmotorer och senare moderna centrifugalpumpar och brandbilar.

Sönerna engagerades i företaget. Sonen Gustaf 1884-1956 tog över verkstadsledningen efter faderns död. Även Gustafs son Karl-Gustaf (1916-2001) arbetade i företaget och basade över verkstaden efter sin fars död 1956 till mitten av sextiotalet. Den sistnämndes son Karl, född 1946, har trampat verkstadsgolvet som ung och blev senare brandingenjör i Stockholm. Karl har försett klubben med all denna information.

Brand på Dalarö - brandkåren borta 13 juli 1940.

Brand på Dalarö,
brandkåren borta.

Privat brandspruta avväjde
hotande eldsvåda.

På torsdagen uppstod på Dalarö en eldsvåda,
som kunde ha förorsakat en katastrof. Dalarös
brandkår var nämligen borta på Gränö och
släckte, då branden utbröt i närheten av
Bryggeribryggan på Dalarö.

Vindriktningen var vid tillfället mycket
ogynnsam och stor del av samhället hotades.
Eldsvådan släcktes emellertid på kort tid tack
vare att man hade en privat
motorbrandspruta, en s. k. Lindesbergs-
spruta. Denna anlätades också på Gränö men
kom tillbaks till Dalarö vid 7-tiden på kvällen,
då samhällets brandkår ännu var kvar på
Gränö. Straxt efter utbröt Dalaröbranden.
Brandchefen Hedengren berättar att det till
en början såg mycket hotande ut och hade
man icke haft motorsprutan till hands vet
man aldrig hur det ha gått. Från motorsprutan
kopplades två vattenslangar till brandplatsen.

söka få till stånd en överenskommelse
dem emellan, att de alla i huvudsak
skulle avstå från kompensationer för
den på varubristen och skatterna be-
roende prisstegringen.

Det som för närvarande i verklig-
heten synes vara den största svårig-
heten för en allsidig samverkan i in-
komststabiliserande riktning är prisen
på jordbruksprodukter och jordbru-
karnas inkomster, ehuru de objektivt
sett knappast behövde vara det. Di-
rektör Stensgård inom Sveriges lant-
bruksförbund har sålunda gjort en in-
gående beräkning av utvecklingen av
det svenska lantbrukets inkomster och
utgifter (varvid de självägande lant-
brukarna och deras familjemedlemmar
tillräknats arbetslöner motsvarande
den lejda arbetskraftens). Därvid ha
utgifter och inkomster i förhållande
till perioden 1935—1937 befunnits steg-
rade med följande belopp: 1938 med
9,5 resp. 10,4 proc.; 1939 med 11,5
resp. 16,6 proc.; samt 1:sta kvartalet
1940 med 24,4 resp. 32,4 proc., vilken
sistnämnda siffra på grund av vissa
inkomsters säsongkaraktär dock se-
dermera reducerats till 29,1 proc. In-
komstutvecklingen inom jordbruket
skulle alltså under senare tid påtag-

Brand på Dalarö,
brandkåren borta.

Privat brandspruta avväjde
hotande eldsvåda.

På torsdagen uppstod på Dalarö en
eldsvåda, som kunde ha förorsakat en
katastrof. Dalarös brandkår var nämlig-
en borta på Gränö och släckte, då brand-
den utbröt i närheten av Bryggeribryg-
gan på Dalarö. Vindriktningen var vid
tillfället mycket ogynnsam och en stor
del av samhället hotades. Eldsvådan
släcktes emellertid på kort tid tack vare
att man hade en privat motorbrand-
spruta till hands, en s. k. Lindesbergs-
spruta. Denna anlätades också på Gränö
men kom tillbaka till Dalarö vid 7-tiden
på kvällen, då samhällets brandkår än-
nu var kvar på Gränö. Straxt efteråt
utbröt Dalaröbranden.

Brandchefen Hedengren berättar att
det till en början såg mycket hotande ut
och hade man icke haft motorsprutan
till hands vet man aldrig hur det kunde
ha gått. Från motorsprutan kopplades
två slangledningar till brandplatsen.

BERGS MOTORSPRUTA

— den s. k. Lindesbergssprutan —

r ä d d a d e hotat samhälle!

Vid de hotande eldsvådorna i Dalarö i torsdags utförde Lindesbergs-
sprutan ett enastående släckningsarbete. Aftonbladet skriver:

"Hotande för samhället — liten spruta gjorde god effekt.
Branden på Gränö var nära att indirekt förorsaka en katastrof på Da-
larö. — Eldsvådorna i Dalarö släcktes emellertid på kort tid tack vare
att man anlätade en privat motorspruta, en s. k. Lindesbergs-spruta,
som fanns tillgänglig hos generalkonsul Erik Åkerlund. — Lindes-
bergssprutan är verkligen utomordentligt praktisk, berättar general-
konsul Åkerlund vid ett samtal med Aftonbladet. — För mindre sam-
hällen utan egen brandkår borde den kunna inköpas kollektivt och bli

till ovärderlig nytta. Dess pris
är mycket överkomligt. Två
man kunna utan svårighet
bära den. Den levererar 500
liter i minuten och har en
strållängd på 25 meter. —
Branden i Dalarö kunde myc-
ket snabbt begränsas, men
brandchefen på platsen, hr
Hedengren, vill inte förneka
att det i början såg mycket
hotfullt ut. Han instämmer
också i generalkonsul Åker-
lunds uttalanden om
Lindesbergssprutan,
från vilken man kopplade två
slangledningar till brand-
platsen."

Aftonbladet.

Under året ha över 400
motorsprutor försålts.

Priser från kr. 1.450:—

A/B
Siva
LINDEBERG. Tel. Namnansrop "Siva"

1932 bildades borgarbrandkåren.

Vanligvis var en borgarbrandkår organiserad i flera områden:
släckning, vattenhämtning, rivning, bärgning, vakthållning och reservavdelning.

Enl. intervju 1946 med Doktorinnan Agnes Sutthoff.

Brandförsäkringsaktiebolaget Gothia ordnade lån så att de flesta kunde behålla sina hus och tomter och avbetala.

Det fanns säkert många andra försäkringsbolags som erbjöd brandskydd på samma villkor.

**SKYDDA DIG
MOT BRAND**

FÖRSÄKRINGS AKTIEBOLAGET

1944 När S. A. Mellberg tog över taxistationen var den belägen på Sveavägen och sysselsatte två fasta chaufförer.

Foto troligen taget 1947 utanför nuvarande brandstationen på Sveavägen.

Bilen längst bort är en Chevrolet/Horch årsmodell 1939 och den närmast på bilden kan vara en Volvo PV 800 eller en Pullman årsmodell 1936.

När det lades ner avloppsrör i Idunstigen bar det sig inte bättre än att en sprängsalva orsakade ett stenregn varvid likvagnsboden och spruthuset blev så illa åtgånget att det revs. Vilket år detta skedde finns olika uppgifter om.

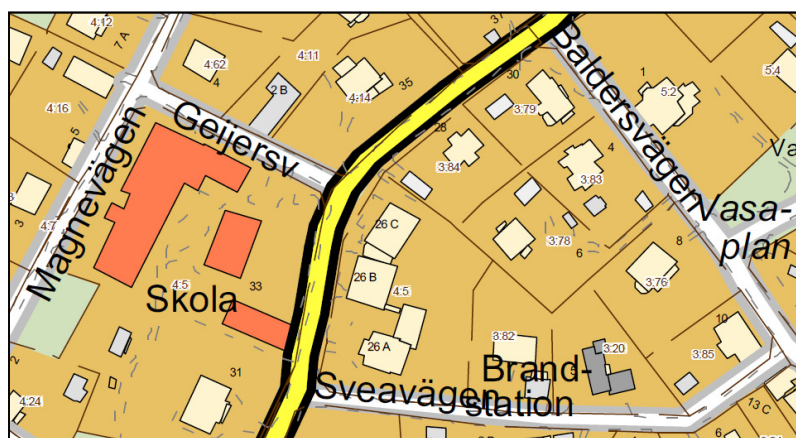
År **1945** inköptes en tomt vid Sveavägen för 3 000 kronor för att användas till byggandet av en brandstation. Den stod klar **1947** till en kostnad av 24 000 kronor.

Sveavägen 3.

1950-talet

Brandstation före och efter tillbyggnad.

2010

1943 bestod borgarbrandkåren av 15 man.

Några motorfordon genom tiderna.

Brandvärnets köpte slaktare Karlzohns begagnade bil av 1932 års modell för 5 000 kronor. Den byggdes om till brandbil av Firma Henrikssons Brandredskap i Helsingborg för 17 000 kronor och utrustades med frontpump och utskjutsstege. I hytten fanns plats för fem man. Denna brandbil blev Dalarö trogen ända fram till 1967.

I bakgrunden syns Karlzohns bil.

En av familjens skåpbilar.

Mellan åren **1967-1983** stationerades Handens gamla släckbil, en Ford av 1947 års modell, på Dalarö. Därefter fick Dalaröavdelningen överta Västerhaninges Volvo 196 samt en Volkswagen pickup.

1991 utökades brandstationen med en tillbyggd vagnhall för en "fullvuxen" brandbil och värnet fick överta en modern Scania LB 81 av 1976 års modell.

1992 byttes Volkswagen-pickupen ut mot en terränggående Lapplanderjeep av årsmodell 1964. Terrängfordon var bra för att dra motorsprutan ut till skogsbränder i nejden, och därför övertogs sedan en utrustad Volvo VALP när jeepen byttes ut. Denna såldes **2007** för att ersättas av en modernare, snabbare terränggående bil med bättre säkerhet på vägen. Först en sexcylindrig Chevrolet i väntan på en relativt ny Toyota Hilux D-cab av 2005 års modell som tjänstgör idag.

Bilder på Brandvärnets bilar finns i slutet av denna presentation.

Detta är troligtvis den bil som köptas in från slaktare Karlzohn och byggdes om i Helsingborg för att bli Dalarös första brandbil.

Det är en Chevrolet av 1932 års modell med 60 hästkrafters sexcylindrig motor.

Ingen av dessa är Dalarö Brandvärns första brandbil men de är olika ombyggnader gjorda på Chevrolet av 1932 års modell.

Det var vanligt vid den tiden att välja en Chevrolet för att bygga om till brandbil.

1962 kompletterades brandalarmeringen med en brandsignalfördelare från Televerket och samtliga brandmän fick larmet inkopplat på sina telefoner, samtidigt som utlarmningen kunde fjärrstyras från polisstationen i Handen.

Kort om brandsignalfördelare:

Efterhand ändrades tekniken så att de endast behövde koppla upp en ledning för att kunna alarmera. Sannolikt hade en brandsignalfördelare kopplats in på telestationen. Till brandsignalfördelaren kunde 24 olika telefonnummer anslutas (brandmännens nummer). När telefonisten startade brandsignalfördelaren ringde automatiken upp samtliga brandmäns telefoner med en lång och två korta signaler ett antal gånger. Ett par av anslutningarna medgav att innehavaren kunde lyfta på luren och få vidare information. Televerket skötte larmnumret vars telefonister kopplade larmsamtalen vidare till respektive brandstation eller utlöste brandsignalfördelaren enligt ovan.

STATENS
BRANDINSPEKTION

Meddelanden

1961:11
Ersätter meddelande
1957:11

Fjärrutlösning av brandlarm.

I många landskommuner ombesörjes brandalarmeringen av telefonister på manuella telefontationer. Allteftersom telefontrafiken automatiseras, försvinner emellertid möjligheten att utnyttja telefontationerna som brandalarmeringscentraler (brand-ac), och kommunerna ställs då inför uppgiften att själva anordna en eller flera lokala brand-ac. Då det visat sig, att det ofta är förenat med stora svårigheter och kostnader att anordna sådana lokala brand-ac, har på senare år i allt större utsträckning alarmeringen för ett flertal kommuner centraliserats till en gemensam brand-ac, vanligtvis belägen på huvudortens brandstation.

Anm. 1961:11 omfattar 8 sidor.

DHF:s samlade uppgifter om bränder på Dalarö.

Vissa uppgifter kan saknas.

Skolhuset – 1873 Odinsvägen 33, Dalarö 4:6.

Det år 1861 uppförda skolhuset brann ner varvid man var tvungen att i två år hyra nedre botten i Tullhuset.

1874 - 1875

BIDRAG TILL SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

LOTS- OCH FYRINRÄTTNINGEN SAMT LIFRÄDDNINGSANSTALTERNA Å RIKETS KUSTER. II. LOTSSTYRELSENS UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE FÖR ÅR 1874. STOCKHOLM

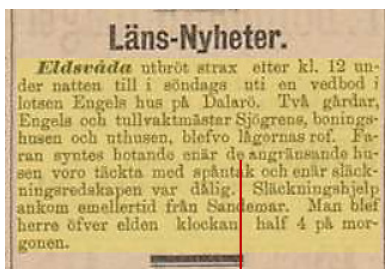
”Genom Nådigt Bref den 11 December 1874 har Eders Kongl. Maj:t behagat i Nåder anvisa ett belopp af 500 Kr. såsom bidrag till uppförande af ett skolhus å Dalarö i stället för det, som år 1873 af våldeld förstördes; och hafva, enligt Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 18 i samma månad, lärarearvodena från och med år 1875 blifvit förhöjda med 50 Kronor eller från 150 till 200 Kronor årligen”.

Skolan återuppbyggdes på samma tomt som tidigare. Den hade nu genom gåvobrev skänkts till församlingen. Tills skolan var färdig 1875 hyrde man lokaler i Tullhuset. Fram till 1958 fungerade den nya skolan som enda skolbyggnad med undantag av träslöjdsundervisning som bedrevs i Fattigstugan, som fanns där den nya Ica-hallen ligger.

Bild från 1940-talet.

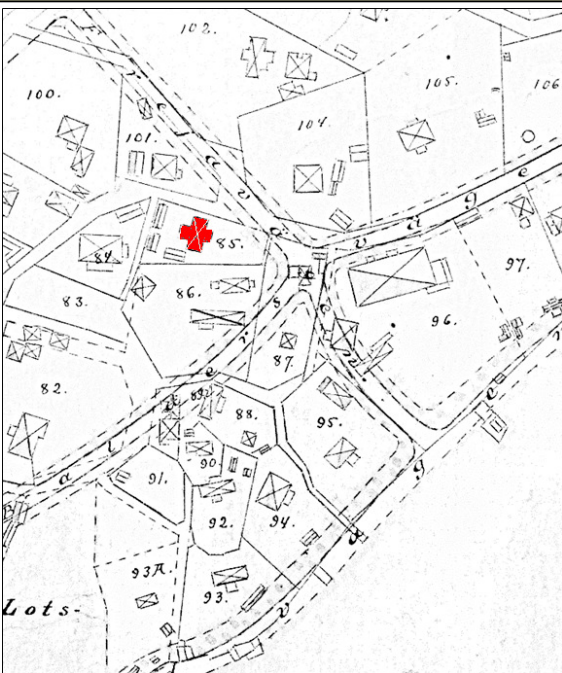
Lotsen Engels hus 1880

15 juni 1880.

Läns – Nyheter.

Eldsvådan utbröt straxt efter kl. 12 under natten till i söndags uti en vedbod i lotsen Engels och tullvaktmästaren Sjögrens, boningshus och uthusen, blefvo lågornas rof. Faran synes hotande enär de angränsande husen vore täckta med spåntak och enär släckningsredskapen var dåliga. Släckningshjälp ankom emellertid från Sandemar. Man blef herre öfver elden klockan half 4 på morgonen.

Engels hus
Karta från 1894.

Eldsvådan å Dalarö. Enligt till länsstyrelsen ingången rapport angående eldsvådan å Dalarö kunna vi meddela följande närmare upplysningar om denna olycka.

För lotsen Engel uppträndes ett större boningshus af trä, inredt till 6 rum och kök, äfvensom ett mindre hus, inredt till 2 rum och kök, samt desautom 5 särskilda bodar och ett uthus. Af lösegendomen räddades något möbler och en del gångkläder, men allt öfrigt blef lågornas rof.

Byggnaderna voro brandförsäkrade i Svea för 3,000 kr. och lösegendomen för 1,000 kr, men var denna otvifvelaktigt af högre värde.

För tullvaktmästaren Sjögren nedbrunno ett boningshus med 2 rum och kök och ett mindre boningshus jemte en vidbygd bodracka, en mindre byggnad, inredd till 2 rum och mangelbod, en vedbod och 2 matbodar. Byggnaderna voro brandförsäkrade i Skandia för 5,000 kr och lösegendomen, som till det mesta förstördes, för 3,000 kronor.

För bageriåldkerkan Andersson uppträndes en matbod, värderad till 900 kr, samt åtskillig oförsäkrad egendom.

Synnerligt gagn gjorde Sandemars spruta under ledning af inspektör Almqvist. Anledningen till eldens uppkomst har ej kunnat utrönas; men man tror att gnistor från något af de angränsande bagerierna orsakat den samma.

17 juni 1880.

Den stora branden – 1890

Strax efter klockan 10 den 30 september bryter eld ut i vindsvåningen på Hultmans hotell vid Hotellbryggan. Elden börjar i hotellets kök och sprider sig varvid den antänder byggnaderna på andra sidan vägen och snart brinner hela området ner mot Tullbron.

Dalaröbranden den 30 sept. 1890 *Skrivet av tandläkare Seth Neuman, i sommarguiden 1990.*

Under större delen av september månad 1890 hade vädret varit soligt och varmt. Detta års höstmånad ansågs därför vara en av de minst höstlika i mannaminne. Måndagen den 29 drar en mycket stark vind söderifrån upp genom Sverige. Vädret som varit klart och soligt med en dygnstemperatur på +11 grader C. förändras. Dagen därpå, tisdagen den 30 september, når vinden mellansverige. Den är av stormkaraktär, 25-35 m/sek och med den följer kyla och enstaka regnskurar.

Orkan orsakar stor skada

Från Norrköping rapporteras om en orkanliknande västlig storm. Träd, takpannor och plank blåser ner. Tele- och telegrafförbindelser bryts. I Katrineholm blåser en hög ångskorsten omkull och i Linköping faller en hel byggnadsställning till marken framför Stora Hotellet. I Stockholm svänger tornspirorna betänkligt av och an på Tyska kyrkan och Klara kyrka. På Riddarfjärden går Mälarens vågor höga och skummet virvlar in över Riddarholmen och Gamla stan. Flera ångslupar tvingas inställa sina turer. Båtar sliter sig från sina förtöjningar. Idag är det den stora flytt dagen i landet, då människor byter bostadsort och bostadsplats. I Kungliga Hufvudstaden syns på många platser hästekipage med stora flyttlass. Några av dessa vräks omkull i den hårda blåsten.

Dalarö hotell, som ägdes av målarmästare Martin Eklund i Stockholm, kallades tidigare för Eklundshof och omfattade förutom hotell även gästgiveri och värdshus. Hotellet sköttes av tre systrar Hultman från Eksjö varför det även kallades för Hultmans hotell. Den yngsta system Octavia Hultman (1839-1915) stod för arrendet. Hotellet låg vid Odinsvägen strax ovanför Hotellbryggan, bakom nuvarande busshållplatsen i slänten mot villa Nordamerika.

Branden hotar hela Dalarö

Strax efter klockan 10 bryter eld ut i vindsvåningen på Hultmans hotell på Dalarö. Där bor bl.a. en amma som sköter två barn. Då kvinnan i något ärende lämnar rummet en kvart över tio slår eldslågor och rök emot henne. Hon skyndar åter in på sitt rum, tar de båda barnen i sina armar, rusar ner för trapporna och slår larm. Några minuter senare står hotellets tak i ljusan låga. Eld och gnistor far över Odinsvägen och antänder byggnaderna på andra sidan.

Snart brinner hela området ner mot Tullbron. Oron är stor för att gnistorna i den hårda vinden skall tända eld på byggnader över hela Dalarö.

Dalarös tre brandsprutor med uppfordringsverk förs fram under brandmästare Söderlunds ledning. Det visar sig vara mycket svårt att släcka elden. Man får inrikta sig på att begränsa den och skydda omgivande byggnader. Det brinnande området begränsas av Odinsvägen, Hotellbryggan, Spegels udde, Tullbron, Tullbacken och kyrkogården. Klockorna i basfiolsfodralet (klockstapeln) börjar ljuda och överallt hörs varningsropen; elden är lös!

Det är svårt att i all hast få fram manstarkt och duktigt folk till släckningsarbetet. Från Lilla Dalarö (Smådalarö) och Sandemar anländer så småningom människor med arbetshästar för att hjälpa till med släcknings- och uppröjningsarbetet.

Stockholm sänder hjälp

Via telefon och telegraf meddelar man Stockholm om branden. Något senare bryts ledningsförbindelsen i den hårda stormen. Den synnerligen hårda och i huvudsak västliga vinden pressar eldhavet och gnistregnet rätt ut i Dalarö ström. Någon vindkantring äger ej rum under det kommande dygnet, varför ingen byggnad i Fiskarhamnen eller annorstädes antänds på Dalarö. Klockstapeln, i vars topp elden för ett tag får fäste, räddas. Och den intilliggande kyrkan berörs inte alls av elden, ej heller varmbadhuset i Fiskarhamnen, vilket brandledningens oroade sig för vid brandens utbrott.

Från Stockholm avgick vid 14.30-tiden två transportbåtar med manskap, fem stora brandsprutor och slangar, allt tillhörande Ludvigsbergs mekaniska verkstad. Man nådde Dalarö vid 17.30-tiden och deltog i eftersläckningsarbetet fram till nästa dags morgon.

Följande byggnader blev lågornas rov: Hultmans hotell (arrenderas av fröken Octavia Hultman (1839-1915) med intilliggande annex, hus tillhörande Johan Abraham Bergström (1836-1906), villa och diversehandel ägt av handlare Anders Olsson (1828-1901), änkan Johanna Haddorfs (1821-1901) hus, tvenne gårdar tillhörande mamsellerna Anna Sofia Österman (1810-1895) och Sofia Christina Österman (1838-1879), ett hus ägt av jaktbåtsman Gustav Ferdinand Ryman (1820-1901), tullvaktmästare Carl Johan Spegels (1820-1898) villa, lotsuppassningshuset samt delar av lots- och tullbryggan.

Inga personskador rapporteras

Onsdagen den 1 oktober 1890 redogör samtliga stockholmstidningar för eldsvådan på Dalarö. Alla anger de nedbrunna byggnadernas antal till 12.

E. Alfred Jansson nämner dock siffran 27 i sin Dalaröbok (Stockholm, 1936), kanske beroende på att man senare i tiden till huvudbyggnadernas antal adderat olika slag av uthus som fanns i det eldhärjade området såsom fähus, förrådshus och avträden.

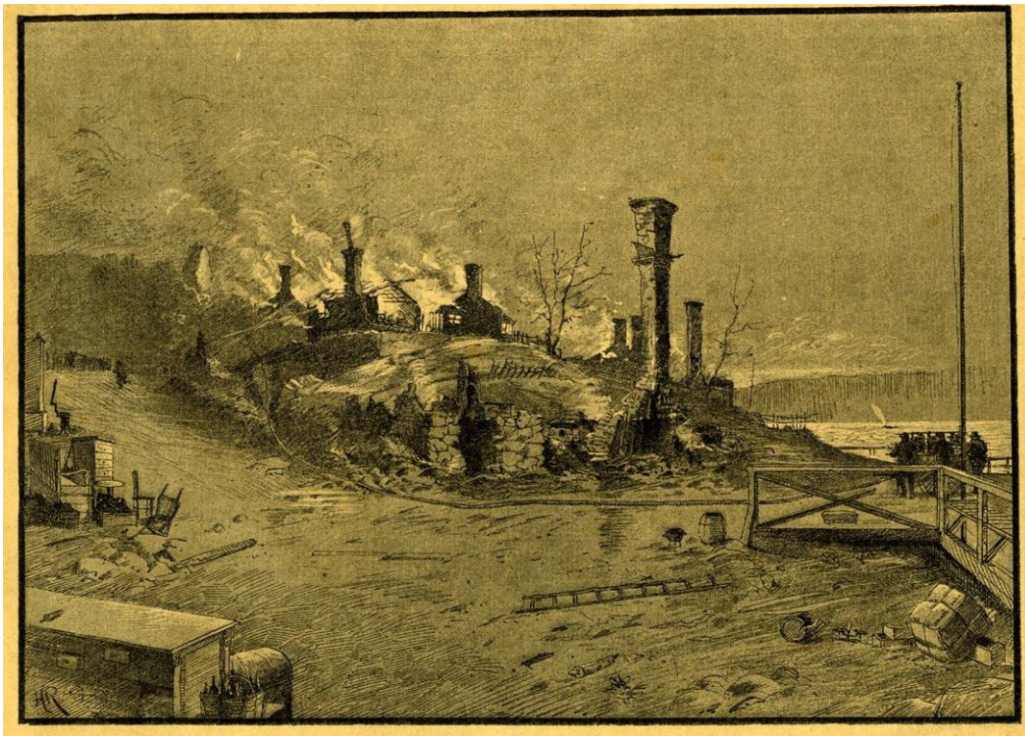
Inget människoliv gick förlorat vid branden. Ej heller inrapporterades några bränn- eller kroppsskador.

Ingen vet hur elden uppstod. Kanske orsakades den av gnistor eller värme (extra drag i den hårda vinden?) från ett skorstensrör, som från hotellets kök ledde upp genom vinden. Ett annat antagande är att ångbåten Dalaröström, som strax före branden avgått från hotellbryggan, skulle ha lämnat gnistor som i blåsten for in under takåsen på hotellet och antände vindsvåningen. Ångfartygen Sirius och Dalaröström, som på hösten ändrat sin turlista, avgick från hotellbryggan tisdagar, torsdagar och lördagar kl. 10.00.

"Brända tomten" fick nya byggnader

Inom brandområdet, som i folkmun kallades för "brända tomten", restaurerades först lots- och tullbryggorna, varefter man byggde ett nytt lotshus som stod klart 1891. På C. J. Spegels tomt uppfördes en ny villa som övertogs av grannen J. A. Bergström. Även handlanden A. Olsson köpte in fastigheter i brandområdet. Lotsen Dahlströms hus i Tullbacken, som fick lättare skador på syd- och västsidan, byggdes om och fick nytt tak. Hotellet, som enligt tidningsuppgifter var försäkrat till kronor 15.000, byggdes upp igen.

Vid tiden omkring 1906-1907 kom de båda huvudägarna till brandområdet, J. A. Bergströms och A. Olssons arvingar, överens med Dalarö kommun om att bekosta en ny vägbyggnation runt Spegels udde. I gengäld skulle huvudägarna få övertaga och sinsemellan fördela den allmänna väg, (vilken man ville få bort) som gick tvärs över brandområdet.

Från Dalarö

hade Svea för icke länge sedan — i n:r 30 — några bilder jämte text. Föga kunde vi då ana, att platsen inom kort skulle tilldraga sig en så sorglig uppmärksamhet som nu skett, då tisdagen den 30 sistl. september en god del af byggnaderna på det för stockholmarna så kära sommarstället blefvo lågornas rof. Den dagen rasade en häftig storm, hvilken gjorde det ytterst sannolikt att en vådeld icke skulle kunna begränsas inom måttligt omfång. Då underrättelsen om branden nådde Stockholm, vågade man icke heller hysa stora förhoppningar att något skulle kunna räddas, hvarför det är så mycket berömvärdare att olyckan kunde inskränkas till endast ett tiotal byggnader. Emellertid beordrade vi genast efter erhållen underrättelse om eldens utbrott en tecknare till platsen och kunna således här erbjuda våra läsare ett par bilder, från olika sidor tagna, af olycksstället, så väl under som efter eldsvådan.

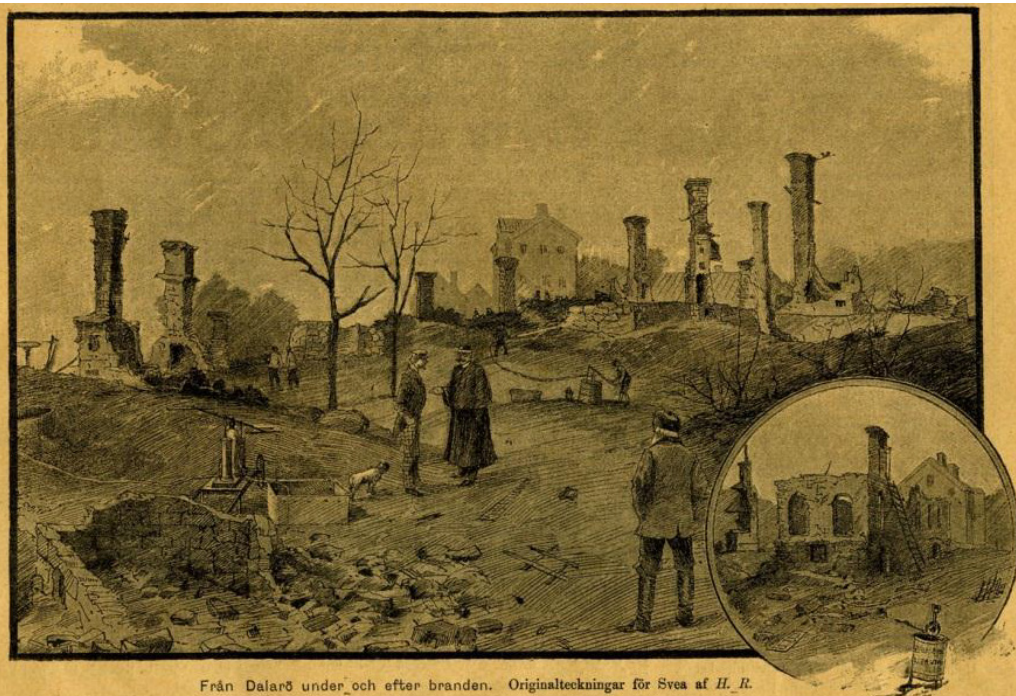
Den bild, som visar oss lågorna ännu i full fart med sitt förstörelseverk, är tagen från närheten af ångbåtsbryggan. Den andra från tullbryggan.

*Originalteckningar av Henrik Reuter Dahl
(1870-1925) i Svenska Familj-Journalen/Svea nr. 42,
från 18 oktober 1890.*

*Vy från Hotellbryggan och Odinsvägen över brandområdet bort mot
Tullbryggan. I förgrunden t.v. syns möbler och del av inredningen från
Hultmans hotell.*

*Vy över brandområdet sett från Tullbacken i bakgrunden skymtas
den stora villan Nordamerika uppkallad efter byggherren
Lars Gustav Johansson (1842-1902) som i sin ungdom bodde i
Amerika.*

Från Dalarö under och efter branden. Originalteckningar för Svea af H. R.

Stor eldsvåda å Dalarö.

12 gårdar nedbrunna.

I går f. m. vid 11-tiden telefonerades från Dalarö att eld utbrutit i Dalarö hotell, som inom kort var jemnadt med marken. Efter hand inlupo underrättelser att elden gripit vidare omkring sig, och den orkanlika vestsydvesten som rasade var egnad att ingifva allvarliga farhågor för det ganska tätt bebyggda lilla samhället.

När Dagens Nyheters referent, som genast utrest till platsen för den hemska eldsolykan, anlände dit hade elden, lifligt understödd af den rasande stormen, redan fullbordat sitt förstörelseverk och 12 gårdar, boningshus och magasinsbyggnader, lågo redan i ruiner, bland hvilka eldtungorna ännu lekte sin hotande lek.

Elden började, som nämdt är, vid 11-tiden i hotellet, som inom få minuter stod i full låga. Ehuru hotellet ligger temligen isole-radt hade snart det väldiga gnistregnet fört det härjande elementet öfver vägen och inom otroligt kort tid var hela området mellan ångbåtsbryggan och Tullbron ett enda eldhaf. Det såg i detta ögonblick särdeles olycksbådande ut för den lilla täcka villastaden. Om den rasande vinden droge sig än så litet in mot land vore hela byn oblidkeligt prisgifven åt den härjande elden.

Emellertid har från alla håll manskap skyndat till för att upptaga kampen mot det härjande elementet. Män, qvinnor och barn arbeta med förtvivlans kraft för att värna om hem och hård. En spruta finnes på platsen och en mindre kommer snart till hjälp från Sandhemar. Från Lilla Dalarö komma äfven folk och hästar de arbetande till hjälp. Resurserna äro ej stora i förhållande till olyckans omfattning, men man lyckas ändå efter ett ihärdigt arbete att begränsa elden inom det ofvannämnda området. Gnistor hade fastnat i den gamla klockstapelns tak, som genast började brinna, och det såg hotande ut äfven för den lilla träkyrkan bredvid. Man lyckades dock släcka elden i klockstapeln och kyrkan var räddad.

Vid $1\frac{1}{2}$ 5-tiden, då, som nämdt är, vår referent anlände till platsen, syntes elden åter vilja friska upp. De arbetande voro uttrötade och ehuru de ännu med afrök och blåst blodsprängda ögon sökte göra elden makten stridig, märktes det dock att arbetet blef mat-tare i samma mån elden åter blef hotande. Då anlände vid $1\frac{1}{2}$ 6-tiden två bogserbåtar med förstärkning. Det var försäkringsbola-gen Svea och Fenix som med fem präktiga sprutor från Ludvigsberg i grefvens tid kommo de nödstälda till hjälp. Brandplatsen om-gafs med sprutor och först nu kunde man med skäl anse elden fullt begränsad och fa-ran öfverstånden.

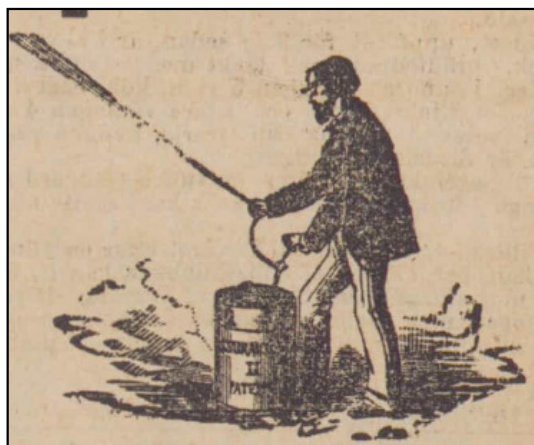
DN 1890-10-01.

Bland de nedbrunna gårdarne, af hvilka de flesta lära vara försäkrade i Fenix och Skandia, märkas utom värdshuset, vaktmästaren Rymans, handlanden Olssons, Spegelska huset, fröknarna Östermans två hus, arbetskarlen Bengtssons hus, den lilla lotsstugan m. fl. Äfven en del af Tullbron brann upp och skulle helt säkert i sin helhet blifvit lågornas rof om man ej huggit sönder densamma, hvarigenom lågorna hejdades. Samtliga de nedbrunna husen, med undantag af ett af fröknarna Östermans, vore jämte lösöre, brandförsäkrade. Hotellet var försäkradt för 15,000 kr. och lösöret för 10,000 kr. En mängd husgeråd m. m. räddades.

Bland de nedbrunna gårdarne, af hvilka de flesta lära vara försäkrade i Fenix och Skandia, märkas utom värdshuset, vaktmästaren Rymans, handlanden Olssons, Spegelska huset, fröknarna Östermans två hus, arbetskarlen Bengtssons hus, den lilla lotsstugan m. fl. Äfven en del av Tullbron brann upp och skulle helt säkert i sin helhet blifvit lågornas rof om man ej huggit sönder densamma, hvarigenom lågorna hejdades.

Samtliga de nedbrunna husen, med undantag af ett af fröknarna Östermans, vore jämte lösöre, brandförsäkrade. Hotellet var försäkradt för 15.000 kr. och lösöret för 10.000 kr. En mängd husgeråd m. m. räddades.

Försäkringsbolaget SKANDIA säger:
»Assuranssprutan borde icke saknas i någon fabrikslokal eller ens i någon bostadsvåning».

Brandförsäkrings-Aktiebolaget
FENIX,
Stockholm.
Hufvudkontor: Malmorgsgatan 6.

Inbetald grundfond	kr. 1,600,000.
Garantifond	» 2,400,000.
Summa	kr. 4,000,000.

Meddelar försäkring emot brand- och explosionsskador å Byggnader, Fabriker, Löseegendom, Varor m. m.

Mer om den stora branden 1890 finns att läsa om i DHF:s redovisning SC290/1.

Dalaröbranden

30 september 1890

SC290/1
2023

På nästkommande sidor finns några andra bränder som skett genom åren.

Kakelugnsmakaren Emil Anderssons hus på Baldersvägen 55, Dalarö 7:11, som brann 1890.

Eldsvåda å Dalarö.

Den 13. d:s mellan kl. 4 och 5 e. m. utbröt eld i ett tvåvåningshus å Dalarö, tillhörigt kakelugnsmakaren Emil Andersson i Stockholm. Huset nedbrann till grunden. Egaren torde, fastän hans egendom var brandförsäkrad, komma att lida betydande förluster.

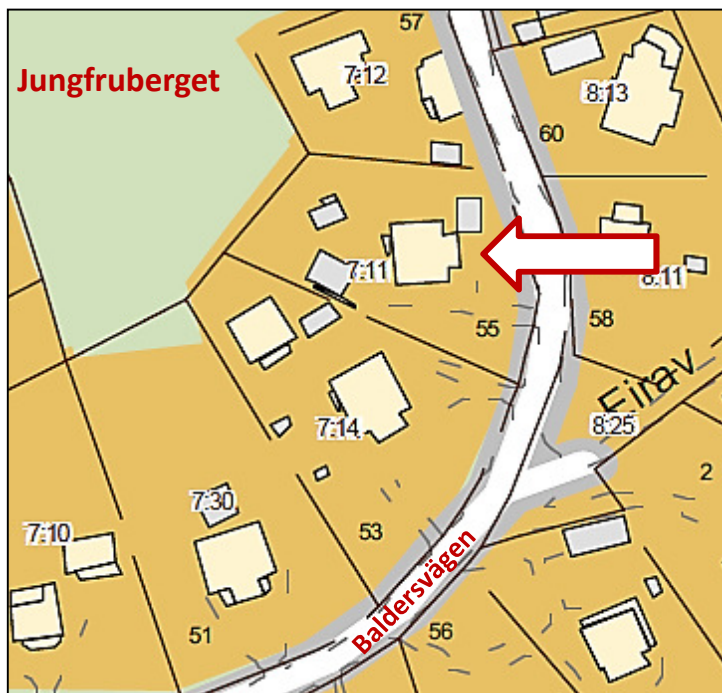
Eldsvåda å Dalarö. Den 13. d:s mellan kl. 4 och 5 e. m. utbröt eld i ett tvåvåningshus å Dalarö, tillhörigt kakelugnsmakaren Emil Andersson i Stockholm. Huset nedbrann till grunden. Egaren torde, fastän hans egendom var brandförsäkrad, komma att lida betydande förluster.

Tidningsartikel från 1890-02-17.

Emil Andersson uppförde ett nytt hus på samma tomt 1893. Som han sedan ägde fram till 1921 då det blev en annan ägare, se DHF:s bildanalys SC41.

Huset 1935.

Karta från 2009.

Huset på 2017.

Byggmästare Johan Wilhem Sundbergs villa på Götavägen 2, Dalarö 2:4, 1891.

Nyheter från Stockholms län.

Eldsvåda å Dalarö. I torsdags afton vid ½ 9-tiden yppade sig ett ganska allvarsam eldsvådetillbud å Dalarö berättar A.-B.

En temligen stark östlig vind blåste vid tillfället, så att det syntes rätt hotande. Man ringde i kyrkklockan för att tillkalla hjälp och brandsprutorna anryckte inom kort till brandstället.

Elden hade uppkommit i extra vaktmästaren Lundbergs villa, belägen strax ofvan kyrkan, af, som man tror, gnistor från ett närliggande bageri. Efter tre qvarts timme släcktes elden med någon ansträngning. Den hade då hunnit ramponera endast taket. Emellertid blef huset genomdränkt af vatten.

På andra bottnen bodde handlanden Olsson, som nyligen varit utsatt för eldsolycka, och en tr. upp bodde notarien Conny Burman.

Nyheter från Stockholms län.

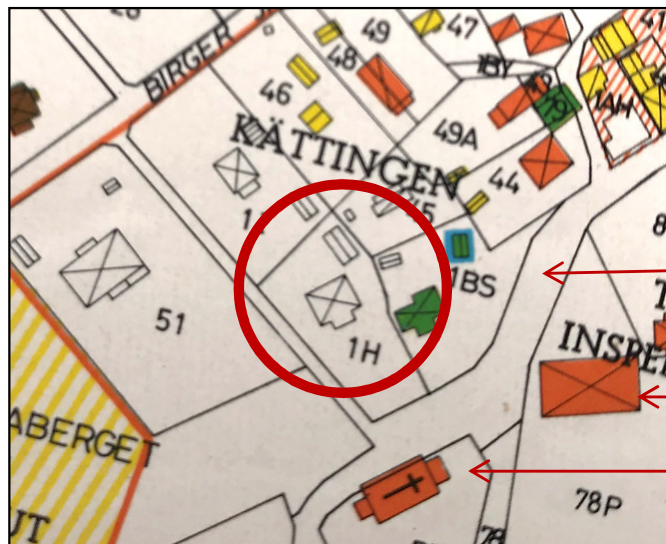
Eldsvåda å Dalarö. I torsdags afton vid ½ 9-tiden yppade sig ett ganska allvarsam eldsvådetillbud å Dalarö, berättar A.-B. En temligen stark östlig vind blåste vid tillfället, så att det syntes rätt hotande. Man ringde i kyrkklockan för att tillkalla hjälp och sprutorna anryckte inom kort till brandstället.

Elden hade uppkommit i extra vaktmästaren Lundbergs villa, belägen strax ofvan kyrkan, af, som man tror, gnistor från ett närliggande bageri. Efter tre qvarts timme släcktes elden med någon ansträngning. Den hade då hunnit ramponera endast taket. Emellertid blef huset genomdränkt af vatten.

På andra bottnen bodde handlanden Olsson, som nyligen varit utsatt för eldsolycka, och en tr. upp bodde notarien Conny Burman.

22 augusti 1891.

Bild från 1910.

Karta från 1968.

Se även:

Bildanalys 2342.

Eva Rosanders utredning, sid 74.

Byggmästaren Karl Alfred Åkermans villa Baldersvägen 47, Dalarö 7:9, Kvarteret Jungfrun, 1892.

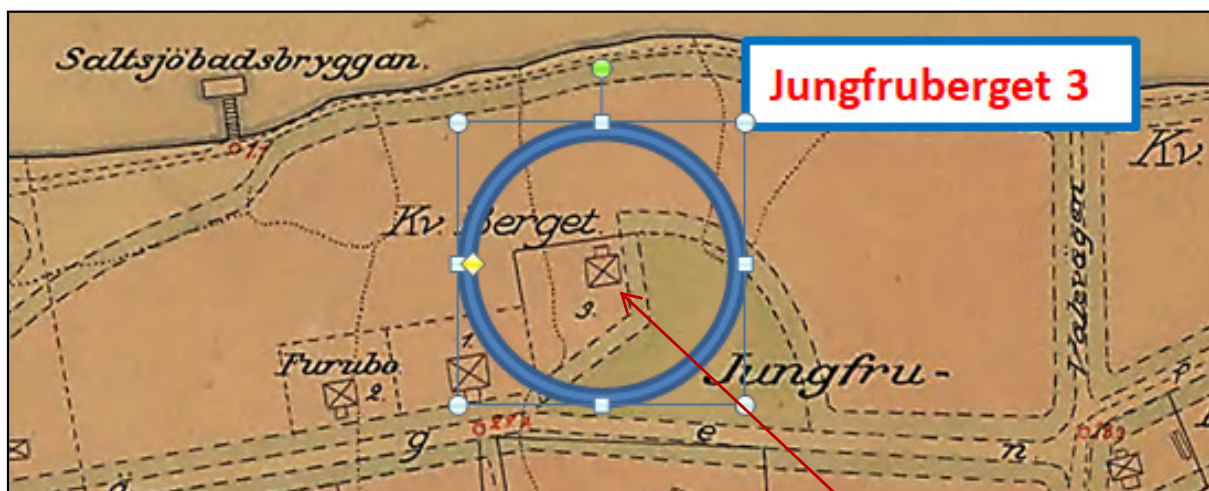
Det stora huset på fastigheten benämndes först som Axelsberg, sedan som Mors Minne.

Eldsvåda å Dalarö.

Byggmästaren Åkermans villa, belägen i Kroken å Dalarö, nedbrann till grunden i torsdags afton kl. 11. Enär villan nu var obebodd, vet man icke hur elden uppkommit. Lösöreboet i villan kunde icke räddas.

Villan var assurerad i Svenska Brand för 1.000 kr. och lösöret i samma bolag för 800 kr.

Eldsvåda å Dalarö. Byggmästaren Åkermans villa, belägen i Kroken å Dalarö, nedbrann till grunden i torsdags afton kl. 11. Enär villan nu var obebodd, vet man icke hur elden uppkommit. Lösöreboet i villan kunde icke räddas.
Villan var assurerad i Svenska Brand för 1 000 kr. och lösöret i samma bolag för 800 kr.

Det lilla huset som brann ner till grunden 1892.

Stora huset byggt 1884.
Villa Axelsberg,
senare Mors Minne.

Anm. Åkerman ägde först det lilla huset där han bodde från 1881 till 1885 innan han byggde det stora huset 1884.

Efter branden byggde han upp det mindre huset igen i slutet av 1890-talet.

Eva Rosanders utredning, se sidan 272.
Se även DHF:s redovisning Mors Minne, SC181.

Tilda Utterman anklagad för mordbrand, 1898.

Uttermans Café

Loviseberg

Tilda Uttermans café i hörnet Frejavägen/Wallinvägen 25, Dalarö 3:9.
Tilda hyrde huset som kaffestuga av Dahlström.

Villa *Loviseberg* där branden skedde.
Tilda ärvde 1896 fastigheten av sina föräldrar.
Sjötomten Birkavägen 12, Dalarö 3:63.

På efterföljande 2 sidor finns tidningsklipp från Dagens
Nyheter daterade:

1889-09-10

1889-09-20

1889-10-24

Se även DHF:s bildanalys nr 307, avseende
Anna Mathilda (Tilda) Utterman.

Mordbrand å Dalarö. Såsom skäligen misstänkt att ha anlagt den i villan Loviseberg å **Dalarö** natten mellan den 4 och 5 d:s utbrutna eld har häktats och till härvarande länsfängelse införpassats ägaren af nämnda villa ogifta Anna Matilda Utterman. Vid med henne anställt polisförhör har hon uppgifvit att villan är brandförsäkrad i bolaget Fenix för 5,000 kr. å två försäkringsbref, hvilka förfalla det ena under nästa oktober och det andra under april månad nästa år och att hon tänkt låta dessa förfalla, enär hon tyckte att premierna voro för höga, hvarför hon den 1 sistlidne juli tagit en försäkring i bolaget Tor å 5,000 kr. Sitt lösörebo, försäkradt i Fenix för 500 kr., hade hon likaledes försäkrat i bolaget Tor för 1,000 kr. På villan har hon skulder, hvaraf 1,800 kr. äro uppsagda till betalning nu i oktober och till hvilkas betalande hon ännu ej kunnat anskaffa medel.

Vid eldsvådetillbudet hade hon befunnit sig i en henne likaledes tillhörig bredvid villan befintlig stuga. På onsdagen den 7 d:s hade hon, oaktadt länsman Hj. Fahlborg meddelat henne att hon vore misstänkt för anläggandet af branden och på grund däraf förbjudit henne att lämna **Dalarö**, begifvit sig till Stockholm, där hon på länsman Fahlborgs begäran häktats.

Stockholms län.

Eldsvådan å Dalarö. Rannsaking hölls vid Svartlösa häradsrätt i lördags med häktade Anna Mathilda Utterman från **Dalarö**, misstänkt för mordbrand.

Född 1862, äger Utterman sedan 1887 villan Loviseberg, som uthyrts till häradshöfding Richter. Själfbodde hon i en mindre stuga tillsammans med en fru Boström från Stockholm. Byggnaderna hade hon försäkrade i Fenix för 5,500 kr., men tog den 1 juli ny försäkring i Tor å 6,000 kr., omedan den var billigare och hon ämnade låta den förra försäkringen förfalla. Villan hade hon annonserat till salu för 8,000 kr. för att kunna betala sina skulder, af hvilka en del, reverser, voro förfallna den 1 oktober.

Natten till den 5 d:s utbröt eld i den större villan. Elden varnades emellertid snart och släcktes. Sju vittnen hördes och alla voro af den meningen att elden var anlagd. I en lufttrumma, som mynnar ut i stenfoten under fönstret, hade instuckits en mängd buteljhyllor af halm samt papper. I hålet hittades utom förbrända hylsor äfven en cigarrstump. Elden brände hål på golvet, svedde en del möbler och antände en gardin innan den släcktes. Bud sändes till ägarinnan Utterman, men såväl hon som hennes väninna, fru Boström, svimmade vid underrättelsen om eldsvådan och kunde icke infinna sig, hvilket däremot ingenjör Boström gjorde, men snart påkallades hans uppmärksamhet för de svimmade damerna. Dr. Werner, som tillkallades, har för ett vittne förklarat att han icke bestämdt kunde afgöra om fru Boströms svimning var verklig eller simulerad.

Utterman, fru Boström och hr Boström, som för tillfället kommit ut från Stockholm för att besöka sin hustru, fingo berätta huru de tillbragt dagen. De förklarade enstämmigt att de hela dagen varit tillsammans och vid 11-tiden på kvällen gått till sängs utan att någon stund ha varit åtskilda. Fru Boström och Utterman hade båda varit sjuka och ömsom skött hvarandra och därför blifvit synnerligen goda vänner. Utterman hade sedan hon en gång slagit hufvudet i en järndörr ofta påkommande svimningar.

Hon nekade att ha anlagt elden och begärde att bli fri. Rätten afslog denna begäran och uppsköt målet.

Tidningsklipp från Dagens Nyheter daterade:
1889-09-10 resp. 1889-09-20.

Dalaröbranden. Ny rannsaking hölls i lördags med såsom misstänkt för mordbrand häktade kaféidkerskan *Anna Mathilda Utterman* från **Dalarö.**

Åklagaren meddelade att han sökt närmare utreda saken, men ej lyckats. Som vittne hade han inkallat d:r Hiller, hvilken i egenskap af läkare vårdat såväl fröken Utterman som hennes väninna fru Boström. D:r Hiller uttalade sig synnerligen berömmande om fröken Utterman, som han lärt känna som en energisk och plikttrogen människa, ehuru något originell. Hon hade varit mycket hjälpsam och tjänstvillig mot en mängd Dalaröbor. Med kännedom om Uttermans natur, hennes godhet och rättvisa ansåg d:r Hiller att hon icke kunnat begå brottet i fråga. Icke heller hade hon kunnat stå under inflytande af sin väninna fru Boström, som själf var sjuklig och hade mindre energi än Utterman. Fru Boström hade endast uppträdt som en barmhärtig samarit då hon vårdat Utterman och skulle såsom hysterisk snarare blottat en handling som den ifrågasatta än kunnat uppträda spekulerande.

Då det ej ådagalagts att Utterman gjort sig skyldig till det brott hvarför hon åtalats, blef hon af rätten från allt ansvar frikänd och försattes på fri fot.

Tidningsklipp från Dagens Nyheter 1889-10-24.

Hela berättelsen om anklagelsen om mordbrand finns att läsa i medlemsbladet Shimmyn, september 2017.

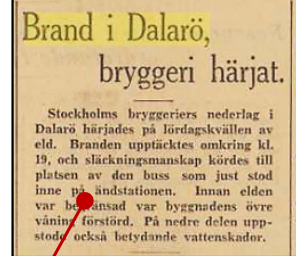
Dalarö Bryggeri brann: 11 november 1886 och 12 februari 1939, kl. 19.00.

1886.

Nyheter från Stockholms län.

Eldsvåda å Dalarön. I fredags afton mellan kl. 6 och 7 utbröt eld vid Dalarö brygger. I en ofvan en iskällare belägen byggnad. Därvid förstördes af elden malt, säd, hö och halm till ett värde af 4 å 500 kr. Bryggeribyggnaden var starkt hotad, men efter halfannan timmes arbete lyckades man afvärja faran. Hur elden uppkommit, känner man ännu ej, men på aftonen lär man på logen skurit hackelse vid belysning af en lykta.

1939.

Brand i Dalarö, bryggeri härjat.

Stockholms bryggeriers nederlag i Dalarö härjades på lördagskvällen av eld. Branden upptäcktes omkring kl. 19, och släckningsmanskap kördes till platsen av den buss som just stod inne på ändstation. Innan elden var begränsad var byggnadens övre våning förstörd. På nedre delen uppstodo också betydande vattenskador.

1910-talet.

2015.

Brand i början av 1950-talet, Dalarö 4:62.

Huset i bakgrunden brann ner till grunden i början av 1950-talet.
Geijersvägen 4.

MÅNADENS BILD
Anders Landqvist Åkeri. April 2019

Foto från år 1949.
Huset på bilden brann ner till grunden i början av 1950-talet.
Dubbelgaraget skymtar till höger.

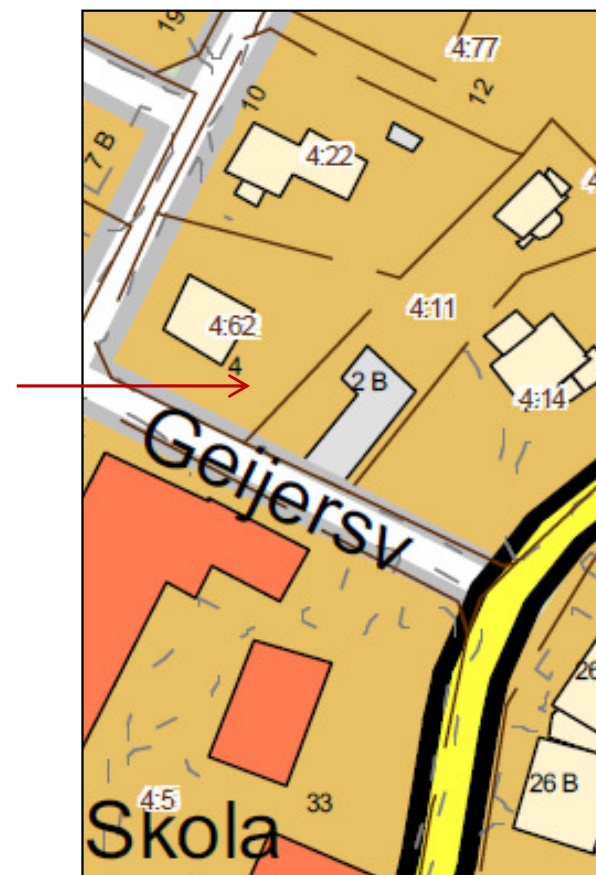
Åkeriet på Geijersvägen nr 4 startades 1939.
1947 då bilden togs omfattade åkeriet 2 lastbilar och en tillfällig körrättighet.
(Rättighet att framföra fordon i denna viktklass)
Till åkeriet hörde ett dubbelgarage för fordonen.

Foto 2018

Bild ur boken:

Svenska städer och samhällen jämte landsbygd
DEL IV Södermanland, 1949.

Engels villa brann i slutet av 1945.

Wallinvägen 20, Dalarö 3:58. (enligt bildgruppen)

Bild nr
212

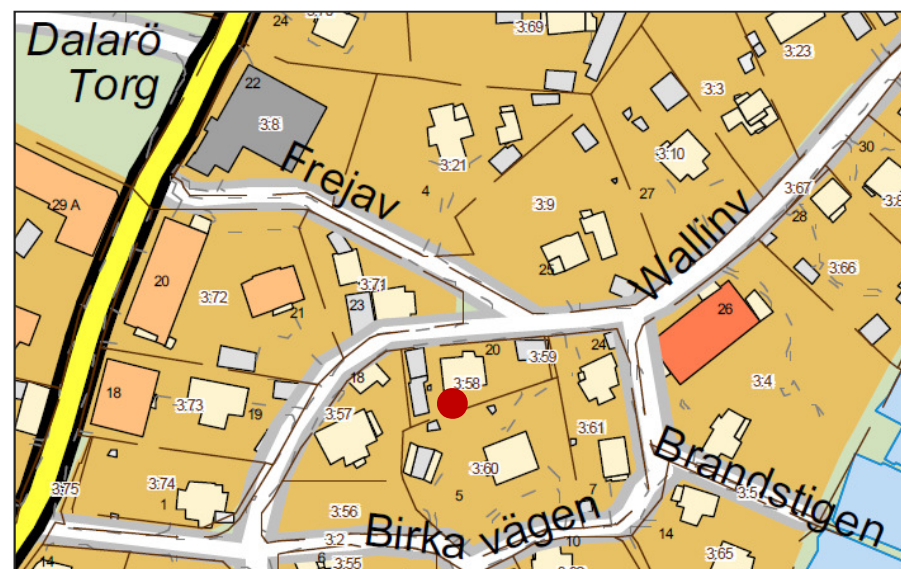
Tid
Okänt år

Kategori / Plats
Hus / Byggnader

Motiv
Wallinvägen 20, Dalarö 3:58.

Engels hus på Wallinvägen 20 var utsatt för två eldsvådor den senaste i augusti 1945 den första 1880. Bränderna blev aldrig upklarade. På bilden ses ägaren till huset Carl Gustaf Engel och hans hustru. Huset totalförstördes vid branden 1945.

Engels hus på Wallinvägen 20 var utsatt för två eldsvådor den senaste i augusti 1945, den första 1880. Bränderna blev aldrig upklarade.

Odinsvägen 23, Dalarö 2:105, brann den 3 februari 1949.

Huset var ursprungligen i tre våningar, efter branden sänktes huset en våning. Huset kallas senare för "Bankhuset" efter det att Handelsbanken öppnade ett kontor här 1947.

Här har olika verksamheter bedrivits innan rivningen:

Handlare, Bokhandel, Dam- och herrfrisör, Handelsbanken och Mäklare.

Byggt
1878.

1901, gaveln åt norr.

1930-talet.

Huset är rivet, 2015.

Nytt hus byggt på samma plats, 2017.

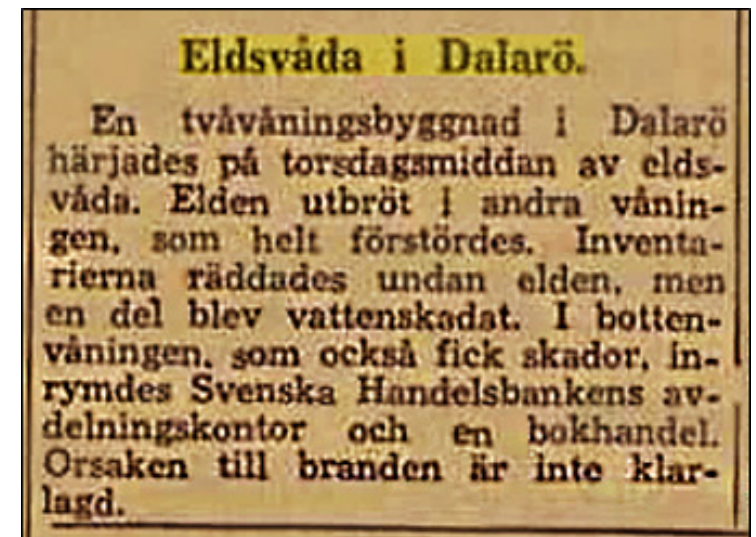
1975

2010.

DN 4 februari 1949.

Hedengrens Speceri-, Delikatess- och Diversehandel, 1950. Odinsvägen 21, Dalarö 2:137.

Hedengrens brann en lördag 1950. Brandstationen var nybyggd. Brandchefen var då Nils Hedengren som vid tillfället var på sin ö Grötskär. Det enda som fanns att tillgå var en brandpump som rymde 25 liter. Kapten Teodor Skooghs rådiga ingripande räddade vid branden fröken Hildegard Sandberg (kallad Snusmillan) från att bli innebränd.

Gammal dam räddad ur brinnande villa

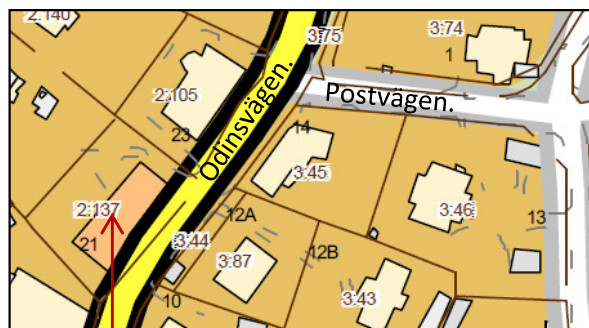
Handlanden Nils Hedengrens tvåplansfastighet vid Odinsvägen i närheten av Stora torget i Dalarö brandhärjades på söndagsmorgonen. Affärslokalerna förstördes helt eller delvis av eld och vatten. Den enda som bodde i huset, 65-åriga fröken Hildegard Sandberg, räddades, innan elden hade trängt fram till hennes lägenhet över affärslokalerna. Hon var omtöcknad av rök när hon väcktes av föreståndare Teodor Skoogh som upptäckte branden. Allt var försäkrat för omkring 75.000 kr., vartill kommer en avbrottsförsäkring på 5.000 kr.

Här låg från 1974 till 2006 restaurang Travet som Liljestrand Fastigheter AB köpte och rev för att bygga 3 st etagelägenheter (bostadsrätter) ovanpå ett gatuplan med 2-3 st affärslokaler.

Gammal dam räddad ur brinnande villa

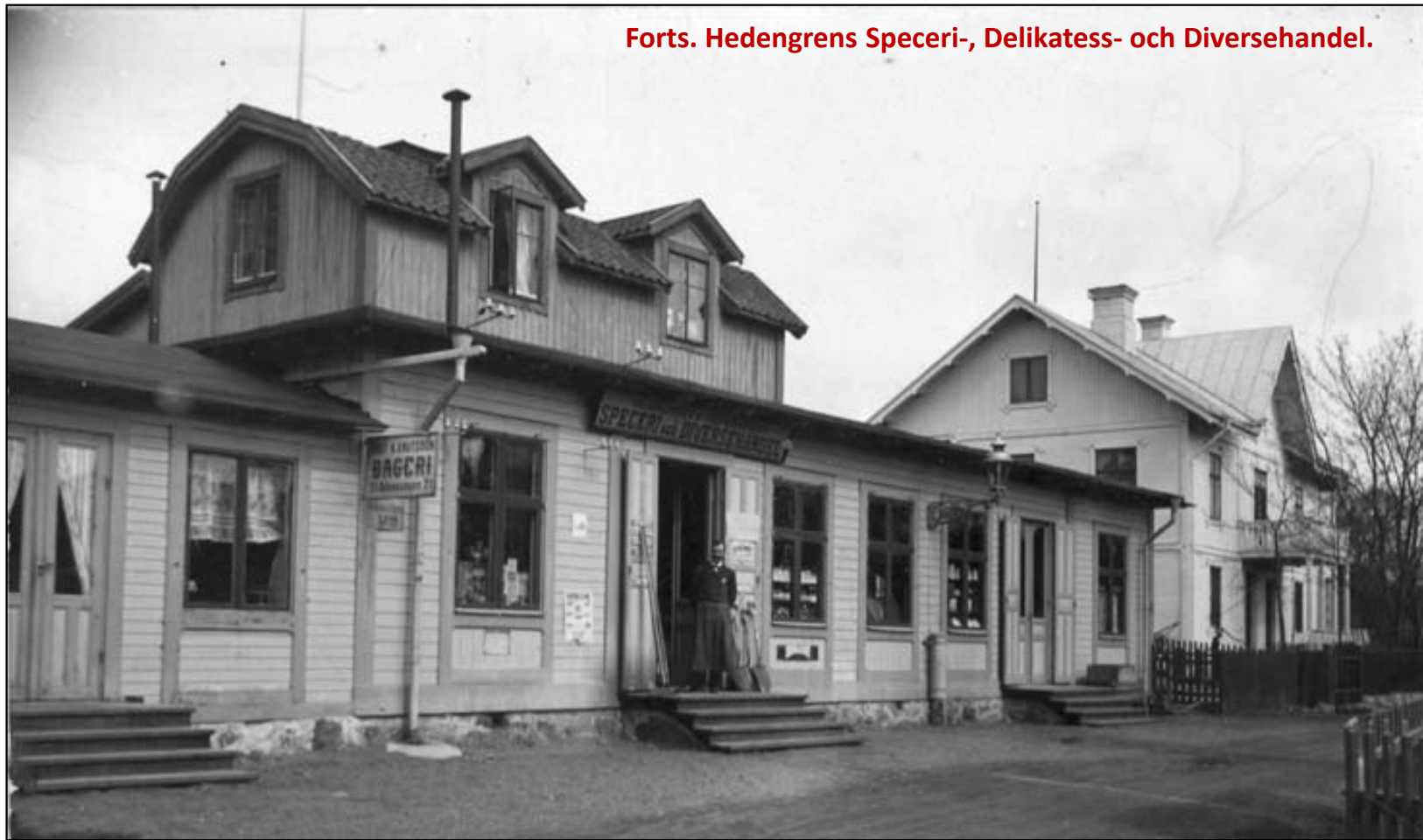
Handlanden Nils Hedengrens tvåplansfastighet vid Odinsvägen i närheten av Stora torget i Dalarö brandhärjades på söndagsmorgonen. Affärslokalerna förstördes helt eller delvis av eld och vatten. Den enda som bodde i huset, 65-åriga fröken Hildegard Sandberg, räddades, innan elden hade trängt fram till hennes lägenhet över affärslokalerna. Hon var omtöcknad av rök när hon väcktes av föreståndare Ernst Skog som upptäckte branden. Allt var försäkrat för omkring 75.000 kr., vartill kommer en avbrottsförsäkring på 5.000 kr.

DN 22 maj 1950.

Några fler bilder finns på nästa sida.

Forts. Hedengrens Speceri-, Delikatess- och Diversehandel.

År 1904 såg det ut så här på Odinsvägen 21, Dalarö 2:137.

Här låg då Blomqvist & Hedengren, Speceri- och Diversehandel och till vänster Knut N. Knutssons Bageri.

Travet, år 2004 (1974 - 2006).

Foto 2006.

Bostadsrättsförening Travet, 2007.

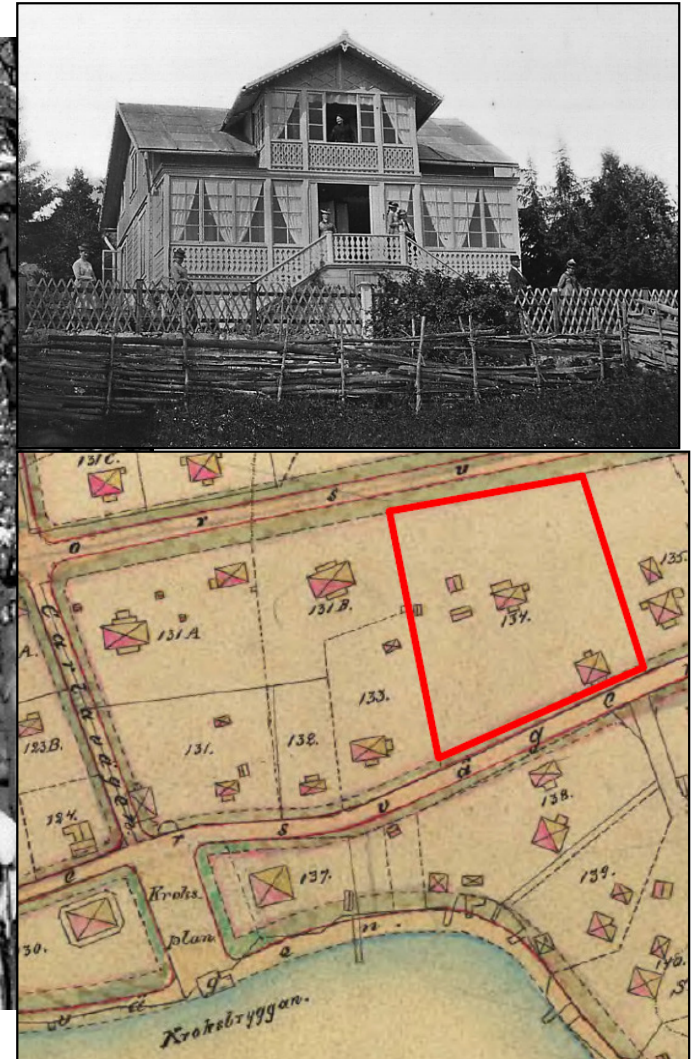
Herr Tranas hus som brann ned på 1950-talet.

Tomt 134 där Carl Ludvig Tranas hus låg är nu uppdelad i fyra tomter.

Idag är tidigare tomt nr 134 uppdelad i fyra fastigheter Baldersvägen 33, Dalarö 5:58 /

Torsvägen 18A, Dalarö 5:59 / Baldersvägen 35, Dalarö 5:71 och Torsvägen 18B, Dalarö 5:79.

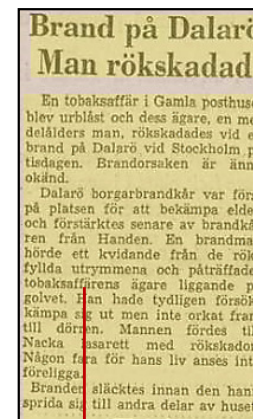
Huset låg på den adress som nu är Baldersvägen 33.

Se även DHF:s bildanalys 4937.

Brand i tobaksaffären i gamla posthuset 3 juni 1970, Dalarö 3:73.

Troligtvis är det tegelhuset Odinsvägen 22 som åsyftas i artikeln från DN.

Brand på Dalarö Man rökskadad

En tobaksaffär i gamla posthuset blev urblåst och dess ägare, en medelålders man, rökskadades vid en brand på Dalarö vid Stockholm på tisdagen. Brandorsaken är ännu okänd.

Dalarö borgarbrandkår var först på platsen för att bekämpa elden och förstärktes senare av brandkåren från Handen. En brandman hörde ett kvidande från de rökfyllda utrymmena och påträffade tobaksaffärens ägare liggande på golvet. Han hade tydligen försökt att kämpa sig ut men inte orkat fram till dörren. Mannen fördes till Nacka lasarett med rökskador. Någon fara för hans liv anses inte föreligga. Branden släcktes innan den hann sprida sig till andra delar av huset.

Det var samma år som posten på Dalarö firade 200 år.

*Föreståndarinna var Lola Waldaeus.

Bild från postens 200-årsjubileum den 14 maj.

Knut Granquist överlämnar blommor till Lola.

Strand Hotell - övervåningen brann den 21 september 1983, Odinsvägen 2, Dalarö 2:132.

Klockan tre natten till onsdagen slog lågorna upp över Strand Hotell på Dalarö.

På en timme totalförstördes husets övervåning.

I dag en vecka senare, har røjningen av det svårt eldhärjade hotellet just börjat.

Det var under Helga Bromans tid som namnet ändrades från Vinterhotellet/Klubbhuset till Strand hotell.

1910.

Efter återuppbyggnaden, som helt förändrade husets karaktär.

1983.

Bild från rivningen 2019.

Huset som skymtar i bakgrunden är Birger Jarlsvägen nr 33, Dalarö 4:21.

Tavlan målad av Bo Tilliander skänkte Gösta Östman till sin systerson Peter som bor i Frankrike.

Huset i bakgrunden mellan kiosken och Jönssons vita hus Birger Jarlsvägen nr 35, som syns på bilden vid pilen, är Birger Jarlsvägen 33 som tidigare tillhörde Gunnar Rosenberg. Huset brann 1948 ned till grunden p.g.a. elfel, huset revs därefter, men grunden fanns kvar till början på 1980-talet då sonen Douglas Rosenberg lät frakta bort den. Efter branden flyttade det äldre paret Rosenberg in i verkstaden som låg bakom huset som brann. Detta hus finns kvar och är numera tillbyggt med ett sovrum.

Douglas och Ulla Rosenberg fick ärva fastigheten efter pappan. De rustade huset och bodde där permanent till 2012-2013, Douglas gick bort sent på 2012, efter en långvarig cancer.

Uppgifter lämnade av Gösta Östman, sommarboende på Birger Jarlsvägen 31, Dalarö 4:39.

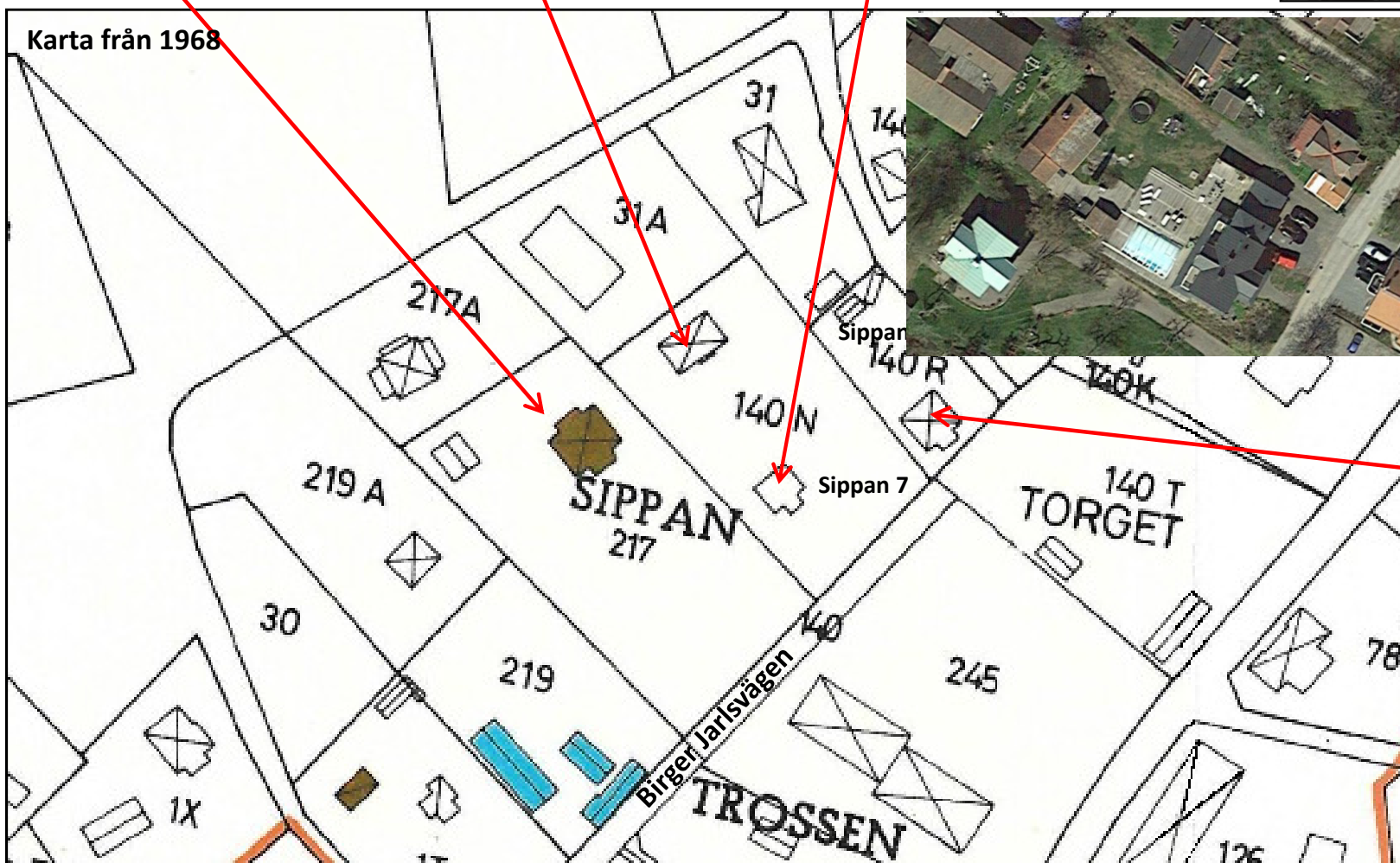
Anm. När detta skrivs år 2023 är det nya ägare till fastigheten Dalarö 4:21.

Se även DHF:s redovisning SC313.

Finns kvar 2023.
Birger Jarlsvägen 31

Verkstaden som var
bostadshus efter branden.

Gunnar Rosenbergs
nedbrunna hus som syns
på Tillianders målning.

Så här skriver
Eva Rosander.

B.J.v. 35.

217 Upptagen på 1894 års karta. Byggnaden är gulmålad fasspontspanelad resvirkesbyggnad under plåttäckt sadeltak. Verandautbyggnaden i Ö och V har rombiskt frontornament. Fönsterfodren har profilerade överliggare.

140N Byggnaden närmast Birger Jarlsvägen nedbrunnen 1948, den var uppförd 1906 av målare Lundberg. Fastigheten är nu delad och år 2023 finns närmast Birger Jarlsvägen en ny byggnad.

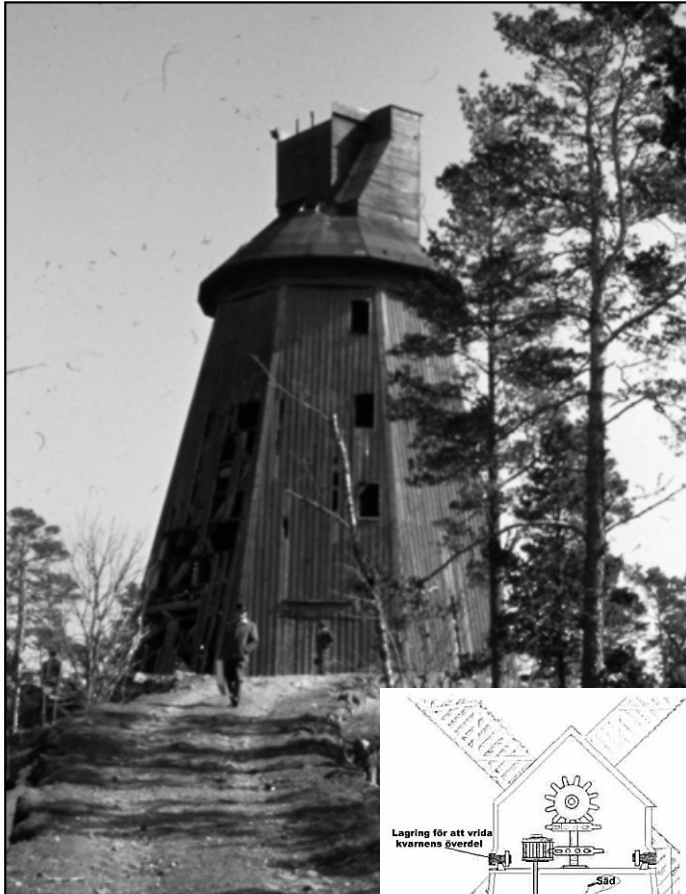
Smådalarö kvarn brann 21 september 1988.

Totalförstörd efter blixtnedslag.

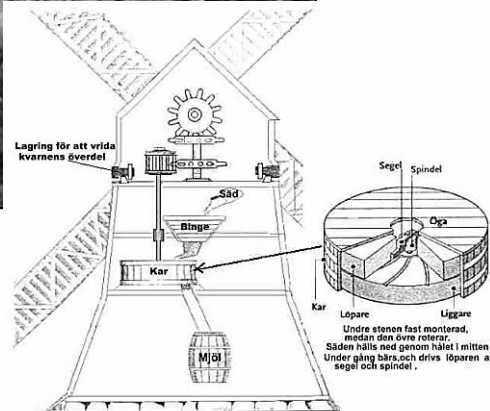
Kvarnen byggdes 1774 av överstelöjtnant Carl Christian Gyldener.

Kvarnen var en s.k. *Hättekvarn*.

Kvarnen hade ett på taket monterat huvud som kunde vridas med långa stänger från marken. På huvudet satt fyra vävspända vingar som kunde revas vid hård blåst. Kvarnhjulets rotation kunde regleras med en bromsanordning.

1960.

En förenklad kvarn utan vingar och innanmäte byggdes upp igen 1990.

2004.

Se även DHF:s
studiecirkelarbeta SC108.

Vindsbrand i villa Bergsjölund, Smådalarövägen 3, Dalarö 7:21. i slutet av 1990-talet.

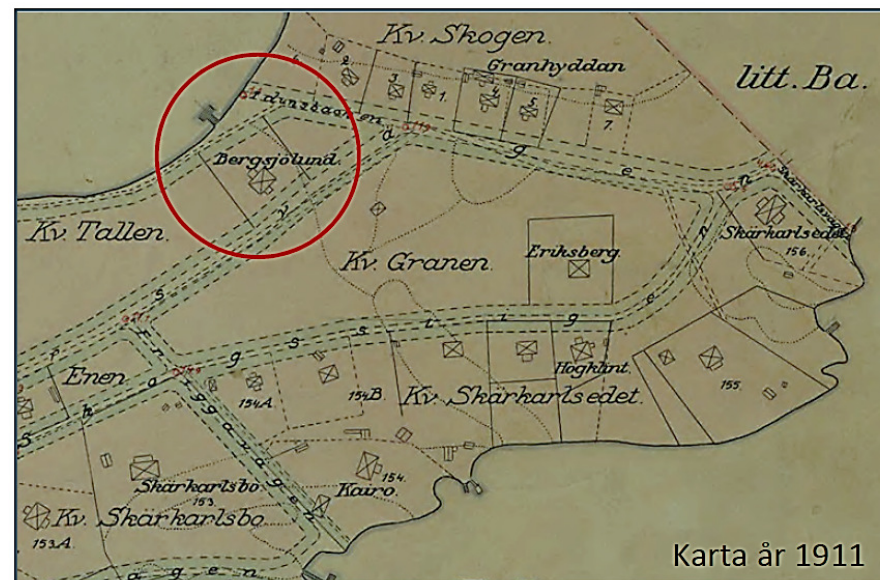
Sotbrand som spred sig till vindsvåningen orsakad av eftersatt sotning.

1998.

2017.

Karta år 1911

Dalarö bageri brann ned 22/12 2001. Odinsvägen 15, Dalarö 2:110.

Branden började 14.30.

2004 invigdes ett nytt hus på samma plats, som även det inrymmer ett bageri.

1998.

2001.

2010.

Stuga totalförstörd, (2 barn omkom) mordbrand, 2013.

Malmvägen (Schweizerdalen).

Småbarnspappan ville hämnas på sin före detta sambo - genom att mörda deras tre gemensamma barn.

När de somnat hällde han ut tändvätska i stugan på Dalarö, tände på och låste dörren.

Den 40-årige mannen fick livstids fängelse.

Mannen har genomgått en rättspsykiatrisk undersökning som kommit fram till att han inte lider av någon allvarlig störning. Vare sig vid dådet eller vid undersökningen.

Det innebär att han bara kan dömas till fängelse.

Kammaråklagare Henrik Attorps har klargjort att han inte ser några förmildrande omständigheter i fallet. Han framförde under rättegången att han inte såg någon annan tänkbar påföljd än livstids fängelse.

Södertörns tingsrätt kommer i domen fram till samma slutsats.

"Gärningen har dessutom i huvudsak varit riktad mot hans egna minderåriga barn som har befunnit sig i en utsatt och skyddslös ställning och som har varit beroende av honom för sin trygghet."

Gärningen har också medfört ett svårt lidande för de båda sönerna som vaknat av branden men inte kunnat ta sig ut ur huset.

Hans egna självmordsplaner sägs vara varken en förmildrande eller försvärande omständighet.

Att han lämnat över sig själv till polisen och medverkat i utredningen utgör heller ingen förmildrande omständighet eftersom han redan var misstänkt för gärningen.

Däremot beaktar tingsrätten en förmildrande omständighet - att han enligt det rättspsykiatriska utlåtandet vid gärningen led av "maladaptiv stressreaktion." Men detta väger mycket lätt i sammanhanget.

Tingsrätten skriver i sin slutsats att hans mord på sina söner *"hör till de allvarligaste fallen av mord för vilka straffet fängelse på livstid är förbehållet. NN döms dessutom för försök till mord på dottern X (dotterns namn) och för grov mordbrand. Även om det finns förmildrande omständigheter saknas det förutsättningar att välja någon annan påföljd än lagens strängaste straff."*

Baldersvägen 49, Dalarö 7:10 - 2016-05-20, kl. 20.00.

En äldre villa på Dalarö brann ner till grunden i fredags kväll. Ingen bodde i huset och vad som orsakade branden är ännu oklart. Enligt polisen hade dock hantverkare befunnit sig i huset tidigare.

Det var klockan 20 i fredags kväll som larmet kom om en villa på Baldersvägen. Dalarö brandvärn var först på plats men villan var redan då i princip övertänd. Brandvärnet fick koncentrera släckningsinsatserna till att hindra elden från att sprida sig till en intilliggande villa. Straxt efter kom en insatsstyrka från Haninge brandstation till platsen. Insatschefen Per Hultman är imponerad: - Brandvärnet gjorde en bra insats och klarade det närliggande huset som enbart fick sveda på fasaden. Det övertända huset gick däremot inte att rädda trots att cirka 15 brandmän deltog i släckningsarbetet.

Straxt efter midnatt kunde räddningspersonalen lämna platsen och ägarna kunde gå tillbaka till det närliggande huset och tillbringa natten där.

En äldre villa på Dalarö brann ner till grunden i fredags kväll. Ingen bodde i huset och vad som orsakade branden är ännu oklart. Enligt polisen hade dock hantverkare befunnit sig i huset tidigare.

Det var klockan 20 i fredags kväll som larmet kom om en villa på Baldersvägen, Dalarö, som stod i brand. Dalarö brandvärn var först på plats men villan var redan då i princip övertänd. Brandvärnet fick koncentrera släckningsinsatserna till att hindra elden från att sprida sig till en intilliggande villa.

Straxt efter kom en insatsstyrka från Haninge brandstation till platsen. Insatschefen Per Hultman är imponerad: - Brandvärnet gjorde en bra insats och klarade det närliggande huset som enbart fick lite sveda på fasaden, säger han.

DET ÖVERTÄNDA huset gick däremot inte att rädda, trots att cirka 15 brandmän deltog i släckningsinsatserna: - Vi kunde inte rädda huset. Det fanns inget att göra åt det, säger Per Hultman. - Både husets ägare och hans person men ingen bodde i det hus som började brinna. Det andra huset är däremot beibott, men ingen var hemma när branden började. Vad som utlöste den om-

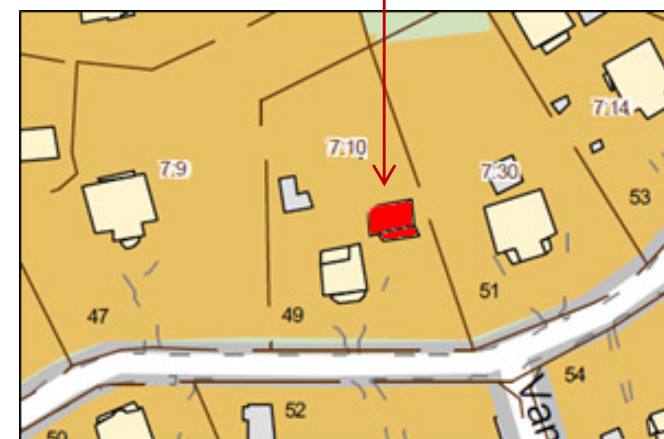
fattande branden är ännu oklart. - Eftersom det brann i princip hela huset när vi kom så kan vi inte ens säga på vilken sida branden började. Det går fort i gamla trähus. Husägarna har heller ingen aning om de är lika frägor som vi, säger Per Hultman.

STRAXT EFTER midnatt kunde räddningspersonalen lämna platsen, och ägarna kunde gå tillbaka till det närliggande huset och tillbringa natten där.

Polisen kommer att utreda brandorsaken. Enligt polisen hade hantverkare tidigare befunnit sig i huset.

CARIN TELLSTRÖM
carin@carin.se
tel: 08 54 54 27 84

2016-05-21.

Byggår 1878

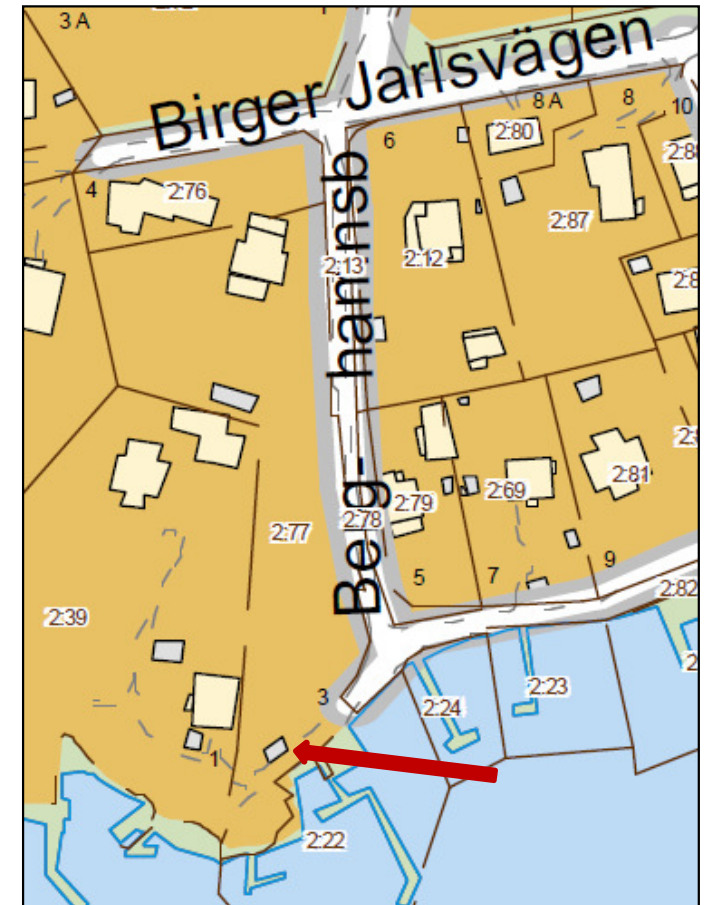

Brand vid Dalarö udd / Wolgers udde.

Natten mellan 14-15 september 2018 antändes sjöboden tillhörande fastigheten Dalarö 2:77. Boden brann snabbt ned till grunden och deras stulna fordon förstördes.

Närliggande fastighet Dalarö Strandväg 1 skadas inte vid branden. Förrövarna var två män i 30-årsåldern, som straxt därefter greps. De släppte även lös en större båt som de försökt att stjäla från intilliggande brygga. Båten hittades drivande med kapade bryggstampar.

Den bod som byggdes 2020 på den plats där den nedbrunna boden stod. →

Brand på Birger Jarlsvägen 20, Dalarö 2:1, villa Solbacken, 1945.

Mangelboden som stod i tomtens västra hörn brann ner.

Huvudbyggnaden 2013.

Mer om Birger Jarlsvägen 20, se DHF:s redovisning SC95.

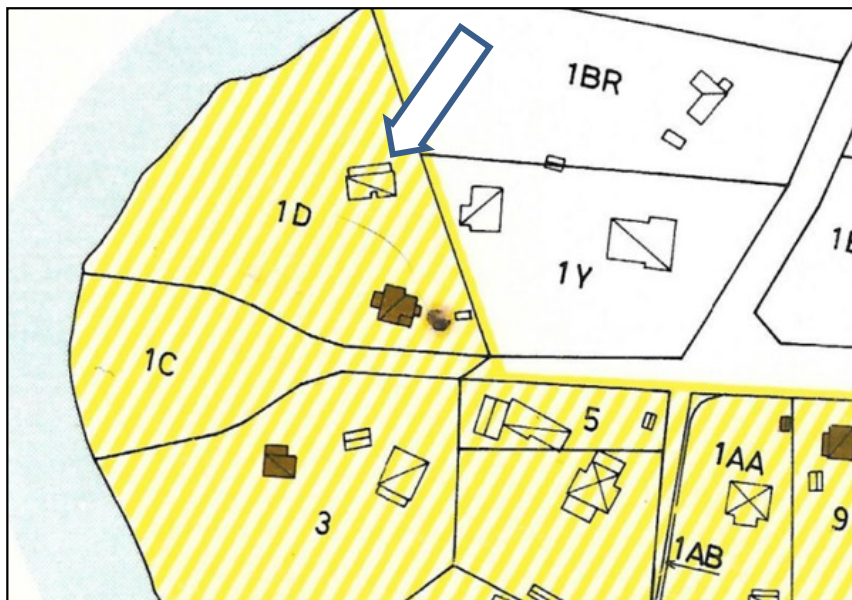
Karta från 2009.

Birger Jarlsvägen 1, Dalarö 2:56.

Ulla Sundgren, som barn med sin mamma Anna Gelin, framför det lilla huset som brann ner 1973.

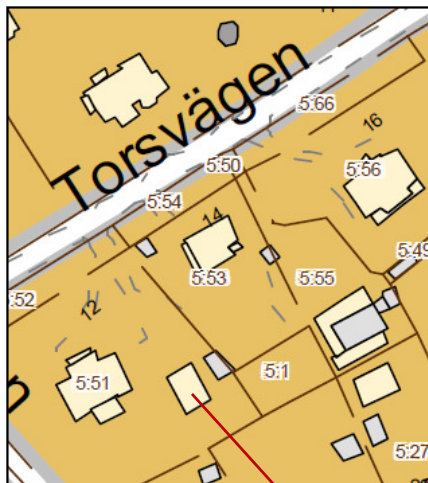
Det var Josef, en vän till Ullas bror Jan, som hade värmt taktjära för att få den mer lättflytande. Han tog inte av locket så burken exploderade och övertände hela huset.

Karta från 1968.

**Torsvägen 12,
Dalarö 5:51,
år 2022.**

Ett antal båtar sattes i brand 2020 av ungdomar på parkeringen utanför Sjöräddningsstationen vid Vadviken.

Okynnesbränder eller.....

Valaffischer bränns på Odinsvägen vid Dalarö torg, visande ”prinsen” Mikael Trolin som representerar Centerpartiet.

En golfbil brinner ute vid Dalarövägen, 2023. Okänd ägare och orsak.

På nästkommande sidor finns utdrag ur "Larmbok Dalarö Brandvörn 1971-2009".

Omfattar 5 sidor.

Larmbok Dalarö Brandvärn 1971-2009 (Omfattar 5 sidor= Artikel A608 Brandvärn larmbok Dalarö)

Händelse	Var	Person	Datum	År
Villabrand	Wallinvägen 4	Ing. Olle Stenberg	20/5	1971
Soteld	Idunstigen 1	Strömberg	2/9	1971
Lägenhetsbrand	Odinsvägen 18	S Eriksson	29/11	1971
Villabrand	Ornövägen 18	Allan Runland	11/5	1972
Eld i askkopp	Malmgården		10/6	1972
Drunkning	Vadviken	Rut Eufemia Flygel	5/7	1973
Villabrand	Aspö Tomt 32	Eugen Söderberg	18/7	1973
Åsknedslag	Runmarövägen 50		25/6	1974
Villabrand	Granstigen	Pfenninger	25/6	1974
Villabrand	Långuddsvägen	Bernhard Tjärnkvist	31/7	1974
Toalettbrand	Baldersvägen 60	Åke Adelby	17/9	1974
Brand i lada	Borgvik		20/5	1975
Länsumpning av Viggen	Hotellbryggan		30/11	1975
Brand i sopnedkast	Odinsvägen 27A		6/12	1975
Brand i vardagsrumsgolv	Skogsvägen 37	B Holmberg	23/1	1976
Brand i sjöbod	Skansvägen 1	Hemberg	19/4	1976
Villabrand	Holmdal 4	Benne Ståhlgren	8/9	1976
Villabrand	Hjortstigen 73	K E Lindgren	6/4	1977
Soteld	Nämdövägen 51	Bo Tilliander	4/1	1978
Bilolycka	Kanalbron - Odinsvägen		16/12	1978
Villabrand	Älgholmen	Margit Eriksson	30/4	1979
Soteld	Idunstigen	Högberg Strömberg	26/8	1979
Villabrand åsknedslag	Röudd	Harald Johansson	2/6	1980
Villabrand	Telegrafberget	Birgit Bolin	8/12	1980
x	x	x	x	1981
Brand	Kiosken, Hotellbryggan	Maj Lis Jakobsson	19/1	1982

Drunkning	Rosenön HSB		14/5	1982
Villabrand	Kattviksvägen 2	Öberg	8/8	1982
Villabrand	Kalvholmen	Jernstad	14/12	1982
Villabrand	Hjortstigen		20/1	1983
Trafikolycka	Kolbotten		29/3	1983
Hotellbrand	Odinsvägen 2, Strand Hotell		21/9	1983
Trafikolycka	Baldersvägen		13/1	1984
Soteld	Nämdövägen 2	Lennart Nyman	10/2	1984
Olycksfall	Hotellbryggan		10/7	1984
Villabrand	Utövägen		15/10	1984
Soteld	Baldersvägen 20	Kurt Sjöblom	9/1	1985
Villabrand	Röudd		25/3	1985
Trafikolycka	Lastbilar Baldersvägen 40		27/9	1985
Bodbrand (Mordbrand)	Björköstigen		4/10	1985
Trafikolycka	Sandemar		25/10	1985
Brand i maskinrum	Båten Ariel		18/12	1985
Glödbrand bakom skorstensstock	Utövägen 56	T Heidergren	31/3	1986
Villabrand	Bruket Ornö		1/5	1986
Soteld	Långuddsvägen 27	Österberg	12/7	1986
Drunkning	Östra Stendörren		26/7	1986
Bastubrand	Hösholmen	Brink	3/8	1986
Brand i kök	Bergstigen 1	Bladström	14/12	1986
Bastubrand	Smådalarö Gård		19/2	1987
Trafikolycka	Schweizerdalen		20/5	1987
Drunkning	Persholmen Utö		15/7	1987
Villabrand	Björkö Skrakholmen		12/7	1987
Takbrand	Strandvägen 5		23/8	1987
Bastubrand	Smådalarö Gård		1/9	1987
Bastubrand	Ängsvägen		19/11	1987

Dykolycka	Hotellbryggan		22/5	1988
Brand i Smådalarö kvarn	Smådalarö		28/6	1988
Måsolucky	Norevägen		16/7	1988
Villabrand	Bergsjölund		25/10	1988
Soteld	Tegelbruket		2/11	1988
Soteld	Nämdövägen 54		31/12	1988
Trafikolycka	Karlsund	Edvard Sjöblom	26/6	1989
Rök i fastighet Korsholm	Korsholmen	Dominique	4/7	1989
Drunkning	Nåttarö Utö		20/7	1989
Trafikolycka	Runmarövägen 70		22/6	1990
Trafikolycka	Dalarövägen 100 m v. om Malmv.	1 död	22/6	1990
Soteld	Smådalarövägen 13	Persson	14/10	1990
Villabrand	Furunäs	Gunnar Holm	8/1	1991
Villabrand eftersläckning	Furunäs	Gunnar Holm	9/1	1991
Villabrand takbrand	Furunäs	Gunnar Holm	10/1	1991
Villabrand, Vardagsrum	Utövägen 24		27/1	1991
Bil över kaj	Hotellbryggan	1 död	24/4	1991
Trafikolycka	Sandemar gård		2/6	1991
Drunkning dykare	Hotellbryggan	1 död	18/6	1991
Brandrök i hus	Furunäs	Strömstedt	1/8	1991
Villabrand	Askfatshamnsvägen	Broberg	31/10	1991
Trafikolycka	Schweizerdalen	1 fastklämd	20/9	1992
Drunkning	Stenskär söder om Rotholmen		26/9	1992
Explosion	Finkarudd		30/9	1992
Bussolycka	Sandemar	11 skadade	15/11	1992
Brand i pentry	Smådalrö gård (personalbostaden)		3/11	1993
Tyrafikolycka	Smådalarövägen		23/11	1993
Drunkning dykare	Kycklingarna		8/5	1994
Trafikolycka	Dalarövägen/Nämdövägen		10/7	1994

Drunkning	Askfatshamnen		28/8	1994
Överhettad panna	Dalarö skola		19/11	1994
Brand i tvättstuga	Dalaröhöjden 10		27/4	1995
Drunkning dykare	Mefjärd		12/7	1995
Bastubrand	Smådalarö Gård		23/7	1995
Brand i kök	Torsvägen 37		26/12	1995
Soteld (kraftig)	Hjortstigen 43		14/2	1996
Drunkning	Röudd	1 död 1 nedkyld	17/4	1996
Explosion (en jävla smäll)	Piltholmen		28/6	1996
Villabrand vid golvslipning	Torsvägen 41		13/11	1996
Rök från Oljepanna	Torsvägen 16		11/5	1997
Soteld	Hjortstigen 75		26/12	1997
Brand i soptunna	Smådalarövägen		17/11	1998
Brand i tvättmaskin	Odinsvägen 29A		3/5	1999
Mås fast i skorsten	Baldersvägen 56B	1 död mås	11/7	1999
Brand i bastu	Rosenön		22/8	1999
Trafikolycka bil i träd	Holmdal 4	1 skadad	23/7	2000
Brand i sjöbod	Dalarö strandvägen 1 Wolgers Udde		28/8	2000
Brand i garage	Utövägen 36		7/11	2000
Containerbrand	Dalarö Skola		28/12	2000
Containerbrand	Fiskarhamnen		10/3	2001
Blixtnedslag	Odinsvägen 36A		10/7	2001
Drunkning	Gillinge rödkläppar		26/7	2001
Villabrand	Edesön		4/9	2001
Villabrand	Dalarö Bageri/bostad Odinsv. 15		22/12	2001
Villabrand Eftersläckning	Dalarö Bageri/bostad Odinsv. 15		23/12	2001
Brand i byggnad	Holmdal		24/12	2001
Soteld	Jaktstigen 21		23/2	2002

Brand i tvätt o torktumlare	Birkavägen 6		29/4	2002
Garagebrand	Friggavägen 26		8/6	2002
Rök i hus	Friggavägen 24	1 pers beh. med syrgas	14/6	2002
MC olycka	Smådalarövägen	1 skadad	28/8	2002
Trafikolycka	Smådalarövägen (gården)		20/12	2002
Containerbrand	Bellevue Wallinvägen		15/1	2003
Brand i soprum	Dalarö Skola		16/2	2003
Flygolycka, sportplan	Korsholmen		31/7	2003
Brand i bastu	Smådalarö gård		8/2	2004
Trafikolycka. Bil i räck	Odinsvägen 33		195	2004
Trafikolycka. Bil i träd	Sandemar	1 skadad	29/6	2004
Brand i ödehus	Lännåker		7/8	2004
Brand i köksfläkt	Utövägen 44		14/8	2004
Trafikolycka. Buss på sidan	Sandemar		8/3	2005
Skorstenseld	Älgholmsvägen 2		7/2	2006
Trafikolycka	Smådalarövägen LBV		13/3	2006
Brand i container	Schweizerbadet		29/6	2006
Brand i parasoll	Dalarö torg		12/8	2006
Villabrand	Långuddsvägen 30		27/10	2007
Lägenhetsbrand, rökfyllt	Odinsvägen 18		5/12	2007
Brand i hus. Vägg, tak, el,	Berghamnsvägen 23		4/3	2008
Toalettbrand	Odinsvägen 29A		21/6	2008
Automatalarm. Matos	Tullhuset		3/9	2009

Det som inte är medtaget är markbränder, båtbränder, bilbränder och ett stort antal falsklarm.

Utdrag ur Kulturhistorisk bebyggelseundersökning utförd under tiden 1966-1968 av fil. kand. Eva Rosander. Undersökningen utförd på uppdrag av Österhaninge byggnadsnämnd, som underlag i stadsplanearbetet för Dalarö. Fastightsbeteckningar till ovanstående text enl. Rosanders karta upprättad 1968.

DALARÖS BEBYGGELSE OCH BRANDFARAN

Först på 1600-talet kan påvisas bosättning på Dalarö. Genom tullkammarens inrättande 1636 grundlades nuvarande samhället. Enligt den äldsta bevarade kartan över Dalarö, Nessners karta av 1740, var bebyggelsen koncentrerad till ett område Syd om Odinsvägen samt med starkast koncentration på området Väst om en rak linje Kockska udden - Odinsvägen d.v.s. det gamla kärnområdet i samhället och som nu hör till det tätast bebyggda. Nessners karta visar endast tomtplatser varför den ej ger oss någon uppfattning om byggnadernas inbördes läge.

Lifmans karta av 1796 ger däremot en god bild av byggnadernas placering på ett 70-tal bebyggda tomter. Den visar att hela området Syd om Odinsvägen och Baldersvägen till och med kvarteret Metreven i Öst är bebyggt, kärnområdet huvudsakligen kvarteren Tullinspektören, Postmästaren och Vaktmästaren är tätt bebyggt. Bland dess byggnader torde förutom Tullhuset t.ex. stg 78 H och 89 ha fullt synliga spår av äldre byggnad i sin exteriör. Många av kvarterens byggnader ligger på platsen för äldre byggnader varför man kan tänka sig att det i många hus finns en timrad kärna. Detta bekräftades ofta under denna inventering vid interiörundersökning. Samma förhållande råder i andra tidigt bebyggda delar av samhället.

Kvarteret Klockstapeln Syd om kyrkan visar även tät bebyggelse. Detta kvarter blev helt utplånat vid 1890 års brand.

Endast Norra delen av huvudbyggnaden på stg 76 A återstår. Västra delarna av kvarteret Lotsberget och kvarteret Åran var tätt bebyggda vid tiden för 1796 års karta. Av dessa kvarters byggnader torde mindre boningshuset på stg 78 C ev. kvarstå i relativt orört (1968) skick samt byggnaden på den Norr därom belägna stg 103. Vidare är kvarteret Rodret samt delar av kvarteret Bojen bebyggda. Möjligen kan en del av huvudbyggnaden å stg 112 stamma från denna tid. Över kvarteret Ankaret och Sydliga delarna av kvarteret Kina utbredde sig ett sankt område som kallades Getkärret. Området Syd om Baldersvägen är bebyggt som ovan nämnts t.o.m. kvarteret Metreven med glest utströdda byggnader. Området Norr om Odinsvägen visar på 1740 års karta endast en bebyggd tomt. 1796 finns här ett 40-tal byggnader, fördelade på 14 tomter. Kvarteret Gasten är vad byggnadernas placering beträffar, mycket väl bevarat.

I Kvarteret Kättingen är stg 44 anmärkningsvärt väl bevarad. Dess huvudbyggnad står på 1796 års karta upptagen som posthus. Samma byggnad är den enda på Dalarö, som har bevarad brandförsäkringshandling från Allmänna brandförsäkringsverket för byggnader på landet. Denna försäkringshandling ger en noggrann beskrivning av byggnaden.

Bebyggelsen på Dalarö blev under andra hälften av 1800-talet ännu mer hopträngd, vilket medförde stor brandfara. I bifogade brandförsäkring nedsätts försäkringen till halva beloppet på grund av brandfaran. Av samma orsak fick man på Dalarö en tid ej ta försäkringar i länets brandstodsbolag. Förutom nämnda brand 1890, då 27 byggnader brann ner i centrala Dalarö, förekom smärre bränder.

När Kungl. Maj:ts nådiga brandstadga för rikets städer och dito byggnadsstadga för rikets städer av den 8.5 1874 tillkommit, sammankallade man de röstägande i Dalarö. På stämman beslöts vissa åtgärder för att minska brandrisken: skorstenen skulle sträcka sig minst tre fot övernocken, varje eldstad skulle förses med plan sten under och framför eldstaden, takhöjden skulle vara tre och en halv aln eller sju fot även i vindsrummen. Vitrioldränkta tak rekommenderades. Lyckades man ånyo vinna inträde i länets brandstodsbolag genom att anställa brandvakt, var man villig till en sådan åtgärd. Med stämmans tidigare ådagalagda sparsamhet beslöt man dock, att lotsarna kunde handha brandbevakningen, då de ändå hade bevakning på nätterna.

Frivilliga brandkåren – Utdrag ur Dalarö Brandvärns historia, rev. 2014.

De första brandförsvaren i Sverige bestod av tjänstepliktiga, alla vuxna män. Under 1800-talet började vissa av dessa tjänstepliktiga att mot viss ersättning bygga upp kårer på olika orter. De skulle även utbilda sig samt hålla ordning på den släckutrustning som samhället hade införskaffat. Dessa kallades frivilliga brandkårer eller borgarbrandkårer och alla övriga tjänstepliktiga för reservbrandstyrka. 1874 kom den första rikstäckande lagen om att varje tätort skulle hålla sig med tillräckligt brandförsvaret, det så kallade bygdebrandförsvaret.

Sveriges första yrkesbrandkår organiserades i Göteborg år 1872 och i Stockholm tre år senare. 1944 kom en brandlag som föreskrev yrkesbrandkår, eller på mindre orter, som Dalarö, ett brandvärn, bestående av personal som förbundit sig att vid sidan av annan sysselsättning fullgöra brandtjänst och delta i visst antal övningar per år. På Dalarö fanns ännu in på 1950-talet både municipalsamhällets borgarbrandkår och kommunens tjänstepliktiga allmänna brandkår. När municipalsamhället upplöstes övergick borgarbrandkåren under kommunen och den allmänna brandkåren blev bara tjänstepliktiga utan skyldighet att delta i övningar. Nuvarande brandberedskap upprätthålls av en heltidskår, en deltidskår och av frivilliga brandmän. Huvudbrandstationen för Haninge kommun finns i Brandbergen. Men kommunen har ingen egen kår. Alla kommuner på Södertörn samarbetar istället. Den gemensamma kåren bär namnet Södertörns Brandförsvarsförbund och leds från en gemensam räddningscentral i Lindvreten kallad RC-Stockholms Län. RC får larmet från SOS-alarm och ser till att de rätta resurserna kommer ut till platsen. Dalarö Brandvärn är en sådan resurs tillsammans med andra räddningsenheter.

Larmet går! Utdrag ur Dalarö Brandvärns historia rev. 2014.

Brandvärrnet består av en frivillig styrka, som utan att ha någon organiserad beredskap, har lovat bistå om de hör larmet. Utbildning sker med tio övningar per år. Ingen garanti finns att brandmännen är gripbara vid larm. Men under de senaste 30 åren har inget larm ljudit utan att det har kommit tillräckligt många brandmän för en göra en insats. Från första början skedde utlarmningen genom att den som upptäckte elden sprang till klockstapeln och skrek "Elden är lös!" När brandstationen byggdes på Sveavägen införskaffades en tryckluftsdriven tyfon monterad på brandstationens tak som hördes vida omkring. Den kopplades bort automatiskt nattetid mellan klockan 22 och 06 för att inte i onödan väcka upp hela Dalarö. Dessutom hade alla brandmän larmet inkopplat på sina telefoner i bostaden. Som komplement till detta kom senare personsökare i fickan som gjorde att de kunde nås av larmet även när de var ute och rörde sig fritt i byn. Som på de flesta andra brandstationer fanns även en larmtelefon utanför stationen. Denna försvann dock efter millennieskiftet.

Utvecklingen har gått fort när det gäller sambandsutrustning. Den gamla tyfonen ljuder inte längre över taken, även om den fortfarande finns kvar. Telefonin har utvecklats enormt och många hushåll har inte fast telefon längre. Säkerheten i mobiltelefonnätet är dock inte alltid den bästa i krissituationer. Ett längre strömbavbrott slår ofta ut mobilnätet inom några timmar.

2008 har alla brandvärnsmän moderna personsökare som är oberoende av mobilnätet. Istället fungerar de över egna radiofrekvenser och brandmannen får både en larmsignal och ett röstmeddelande som talar om vilken typ av larm det rör sig om och vilken adress. Samma radiofrekvens kan höras i alla fordon som har S70-systemet. Det innebär utryckningsfordon i allmänhet samt andra landbaserade centraler. Framtidens radiosystem RAKEL väntas det fortfarande på, år 2014.

Brandchefer och ansvar.

Längden av förra seklets brandchefer ser ut som följande

Axel Elg	-1901
C.F. Blomqvist	-1915
Fredrik Norberg	-1932
Carl Sandberg	-1943
Bertil Karlzohn	-1955
Nils Svensson	-1965

När ett fast brandförsvar anställdes i Handen 1965 överflyttades brandchefstjänsten till det nya kommunala heltidsbrandförsvaret i Handen.

1971 Haninge kommun bildas. Dalarös brandkår införlivas i kommunens brandkår.

1993 Södertörns Brandförsvarsförbund bildas av tio kommuner. Dalaröstyrkan leds från Larmcentralen Stockholms Län (f.d. RC syd).

(2023) är brandchefens ansvarsområde hela Södertörns Brandförsvarsförbund.

Deltagarna i brandvärnet
Någon gång mellan 1954-1961.

Brandvärn 1990.

Dalarös brandvärn 1990 består av 18 män med lång erfarenhet (antal tjänsteår inom parantes). Främre raden fr.v. Roger Väväng (17), Brandförman Mårten Sterner (26) och Rolf Öhman (7). Mittraden fr.v. Platschef Sven Wahlström (42), Thomas Lindström (8) Ulf Söderström (5), Lars Erik Gelotte (11), Brandförman Bertil Johnsson (31), Urban Åkesson (6), Brandförman Stellan Rollenhagen (17). Bakre raden fr.v. Bengt Johansson (7), Mikael Johnsson (9) samt Brandförman Sven Johnsson (13). På bilden saknas: Johan Ahlman, Roland Palm, Mats Lindström, Janne Alexandersson och Rolf Alexandersson.

Dalarö brandstation på Sveavägen.

Släckbil av märket Ford.
Togs i tjänst från 1967
(Foto: Dalarö Brandvörn)

Några avslutande bilder.

Mannen längst fram
är Mats Lindström.

Se även DHF:s bildanalyser:

- A75 Brandgator på Dalarö.
- A213-1 Intervju med Doktorinnan Agnes Sutthoff 1946 om brandförsäkringar.
- T348 Tidningsklipp avseende möte om anskaffande av brandspruta 1899.
- T320 Tidningsklipp, åtal för mordbrand 1872.
- T365 Blandade tidningsklipp. Brandspruta 1901.
- 2673 Den stora branden på Dalarö 1890.
- T303 Tidningsartikel 1885, risk för brand vid fyrverkeri.

Se även:

Kommunalprotokoll 1899 -1917.

Eva Rosanders kulturhistoriska bebyggelseutredning från 1968, del Dvärgbacken 1, Dalarö 2:3, sidan 26 samt 339, 245.

A59 Bränder och brandvärn på Dalarö.

A419 Samlade uppgifter om bränder på Dalarö.

Månadsbild maj 2011.

DHF:s medlemsblad september 2019, Rysshärjningarna 1719.

Dalarö brandvärns historia inkl. text skriven av Mårten Sterner.

A608 Brandvärnet Dalarö, larmbok mellan 1971-2009.

SC290/1 Mer om den stora branden 1890 finns att läsa om i DHF:s redovisning.

Samt hänvisningar på respektive sidor.

Se även DHF:s "Året Var":

- 1800 På 1800-talet väcks Dalarös krav på att här ska finnas läkare, apotekare, brandstodsföreningar och handelsbodar.
- 1890 En brand förstör 27 hus i centrala Dalarö den 30 september med början i hotellets kök. Kyrkan klarar sig.
- 1890 Stadsplaneförslag upprättas eftersom branden 1890 ödelagt främst delarna kring hotellet.
- 1895 En ny Brandordning fastställdes den 14 maj av dåtidens Länsstyrelse, kallad Landskansliet.
- 1899 Den första stadsplanen över Dalarö fastställs i konseljen. Där bestämdes även om anläggning av brandgator till sjön.
- 1944 När S. A. Mellberg övertog droskverksamheten av Sviberg var garaget förlagt till nuvarande brandstationen på Sveavägen.
- 1947 Nuvarande brandstationen vid Sveavägen stod färdig.

Rysshärjningarna 1719: Om Ryssarnas härjningar 1719 finns att läsa bl.a. i följande litteratur:

Utter-Wahlström Britt-Marie: Rysshärjningarna i Ornö socken 1719.

Hedenstierna Bertil: Från Rysshärjningarna i Stockholms skärgård 1719 Stockholms skärgård.

Holm Björn: Ryssen kommer, 12000 ryssar anfaller Sverige.

Jonson Erik: Skärgårdskriget Rysshärjningarna 1719.

Ullman Magnus: Rysshärjningarna på ostkusten sommaren 1719.

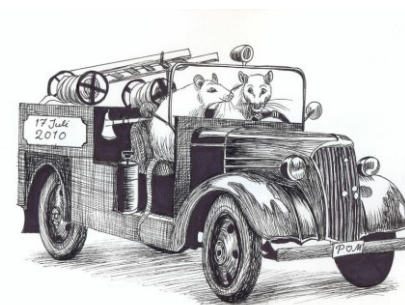
Fakta bygger delvis på Mårten Sterners skrivning om brandvärnet från 1990.

Medgivande avseende användning av text ur Dalarö Brandvärns historia rev. 2014.

Jag är medförfattare och den som har digitaliserat texten. Hemsidan är inte en officiell webbplats för räddningstjänsten utan ägs av mig. Jag tittar gärna på resultatet så att referat återger historien på bästa sätt. Ni får gärna länka tillbaka om det är en webbpublikation.

Andreas Bielsten

andreas.bielsten@haninge.se

**Sammanställt
2023.**